

Råd och dåd för studenterna?

En intervjustudie om arbetslivsinriktade och
studierådgivande verksamheter vid 18 lärosäten i
Sverige

Johanna Diehl

JANUARI
2006

FÖRORD

Länge utgick utbildningspolitiken från att den som skaffade sig högre utbildning gick en säker framtid till mötes. De senaste åren har den tron fått sig några törnar.

Akademikerarbetslösheten har stigit till högre nivåer än under 1990-talets krisår. Forskare varnar för att Sverige är på väg att få ett överutbildningsproblem. Studenternas kunskaper slösas bort på arbetsmarknaden. Det drabbar både samhället och de enskilda individerna.

Orostecknen sätter fokus på övergången från högskolan till arbetslivet. Vad gör universiteten och högskolorna själva? Det är en viktig fråga för deras studenter, men den handlar också om återkopplingen från arbetslivet till utbildningsanordnarna. SACO gav därför Johanna Diehl i uppdrag att göra en undersökning om 18 lärosätens insatser. Det är en undersökning som följer upp hennes och Ossian Wennströms genomgång av arbetsförmedlingarnas insatser för akademiker.

Johanna Diehl har sammanställt ett material som belyser högskolornas insatser. Hennes kommentarer och resultat talar i mycket för sig själva. Från SACO:s synvinkel vill vi emellertid välkomna den begynnande diskussionen om vikten av praktik i utbildningarna och lärosätenas uppföljning av hur det går för de studenter som tagit examen. Vi tror att där finns värdefulla möjligheter att underlätta övergången, så att både individerna och samhället snabbare får större glädje av de nybakade akademikernas kunskaper.

Gunnar Wetterberg
Samhällspolitisk chef, SACO

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	6
1. INLEDNING	8
2. BAKGRUND.....	10
3. METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
3.1. Urval av lärosäten och intervjuer som kvalitativ metod.....	11
3.2. Intervjuer med lärosätesföreträdare.....	11
3.3. Källkritiska regler.....	13
4. EMPIRISK DEL	15
4.1. Information om valda undersökningsområden	15
4.2. Läsanvisningar till empirisk del	16
4.3. Arbetslivscenter/Career Center	17
4.3.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	18
4.4. Arbetsmarknadsdagar	19
4.4.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	21
4.5. Studievägledning.....	22
4.5.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	24
4.6. Praktik i utbildningen.....	25
4.6.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	26
4.7. Uppföljning av studenter efter avslutade studier.....	27
4.7.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	28
4.8. Annan studiestödjande verksamhet.....	29
4.8.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar.....	30
5. SLUTSATSER OCH AVSLUTANDE REFLEXIONER.....	31
REFERENSER.....	34

APPENDIX

SAMMANFATTNING

Denna studie bygger på intervjuer med företrädare för 18 universitet och högskolor. Syftet är att ta reda på förekomsten av och förutsättningarna för lärosätenas arbete med att underlätta studenternas lärosätes- och utbildningsval samt övergång från studier till arbete.

Studien genomförs genom att inhämta information om innehåll, omfattning och varaktighet för en rad aktiviteter och verksamheter såsom: Arbetslivscenter/Career Center, arbetsmarknadsdagar, studievägledning, praktik i utbildningen, uppföljning av studenter efter avslutade studier och annan studiestödjande verksamhet. Aspekterna som berörs är bl.a. finansiering, organisation och uppföljning.

Ett övergripande resultat är att delar av det arbetslivsinriktade stödet vid lärosätena, ofta bedrivs under knappa och organisatoriskt knepiga förhållanden samt i konkurrens med andra centralt studiestödjande verksamheter, såsom exempelvis stöd för språkbehandling i tal och skrift i form av Språkstugor och Språkverkstäder.

Ett exempel på de knappa förhållandena för arbetslivsinriktade verksamheter är antal medarbetare knutna till Arbetslivscenters/Career Centers, vilket sträcker sig från 0,75 till 4,5 heltidstjänster på de undersökta lärosätena.

Ett annat resultat är att kvalitets- och utvecklingsarbete i form av uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier – med ett undantag – inte tycks genomföras på ett systematiskt och återkommande vis vid lärosätena.

En intressant information som har framkommit under resans gång berör effekterna av den utbildningspolitiska ambitionen kring breddad rekrytering. En indikator på att denna har fått genomslag är nämligen de resurser som investeras till stöd för funktionshindrade studenter.

De kommentarer, reflexioner och funderingar som företrädarna vid de olika lärosätena bidragit med, ger en rik och mångfacetterad bild av de problem och möjligheter som kan finnas i samverkansarbetet. På så vis fungerar rapporten också som en illustration av hur det praktiska arbetet kan se ut.

Arbetslivscenters/Career Centers existerar vid 11 av 18 lärosäten. Verksamheterna finansieras ofta av det reguljära statsanslaget men det förekommer också att medfinansierare i form av t.ex. stiftelser, länsarbetsnämnd och kommuner bidrar. Verksamheterna är främst av bred och övergripande karaktär med öppna föreläsningar, seminarier och karriärvägledning som vanligt förekommande aktiviteter. Fördjupande arbetsgivarkontakter och matchningsinsatser mellan studenter och arbetsgivare är mindre vanligt.

Arbetsmarknadsdagar arrangeras vid samtliga lärosäten och vanligtvis i regi av studenterna. Dessa finansieras inte primärt av lärosätena utan av studentföreningar, studentkår, utställande företag och sponsorer. Seminarier och föreläsningar är vanligt förekommande aktiviteter tillsammans med matchningsinsatser i form av kontaktsamtal. Arrangemangen är oftast återkommande från år till år men beroende av att studenterna vill, kan och väljer att ta på sig uppdraget att anordna dagarna.

Studievägledningen vid den centrala förvaltningen tycks till största del bestå av medarbetare med studie- och yrkesvägledarexamen. Vanligt förekommande verksamhet är information om

utbildningar, antagning och behörighet. Vägledning av studenter – enskilt och i grupp – förekommer också. Några lärosäten uppger också rekrytering av studenter till lärosätet som en viktig verksamhet. Uppföljning av studenter som inte fullgör sina studier förekommer på vissa lärosäten, men tycks vara mindre vanligt förekommande.

Praktik i utbildningen är förekommande främst inom professionsutbildningarna vid lärosätena. Det är ovanligt att studenter som läser fristående kurser har möjlighet att göra praktik inom ramen för utbildningen. Lärosätena har inte – med några undantag – anammat någon formell hållning, uttryckt i policydokument, i frågan om praktik i utbildningen. Det tycks därmed i mångt och mycket vara upp till respektive utbildningsprogram att tillhandahålla möjligheten att göra praktik.

1. INLEDNING

Denna studie syftar till att undersöka hur högskolor och universitet arbetar för att underlätta studenternas lärosätes- och utbildningsval. Detta undersöks genom att inhämta information om aktiviteter och verksamheter som studievägledning, uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier samt annan studiestödande verksamhet.

Den syftar också till att undersöka förekomsten av och förutsättningarna för en rad arbetslivsinriktade verksamheter vid lärosätena. De undersökta aktiviteterna och verksamheterna är Arbetslivscenter/Career Center, arbetsmarknadsdagar och praktik i utbildningen. En avgränsning som görs är att framförallt studera vilka insatser som genomförs från den centrala förvaltningens sida.

Att de studenter som funderar på att läsa en högre utbildning har goda möjligheter att göra välgrundade utbildnings- och lärosätesval, samt får utdelning på sin utbildningsinvestering i form av ett lämpligt arbete efter utbildningens slut, är viktigt ur flera perspektiv.

Ur ett bredare samhällsperspektiv är det viktigt att de resurser och investeringar som läggs ner på den högre utbildningen är ändamålsenliga samt kommer till nytta och användning i förvärvsarbete. Därmed bidrar utbildning till ekonomisk och social utveckling.

Ur den enskilde individens perspektiv är det viktigt att den tid, kraft och investering som han eller hon lägger ner på studierna ger utdelning i form av ökade kunskaper och möjligheten att senare omsätta dessa i arbete.

Dagens studenter har möjligheten att välja mellan många lärosäten och många utbildningar runtom i landet. Möjligheten för studenterna att göra bra och välgrundade lärosätes- och utbildningsval är beroende av att ha så god och riklig information som möjligt. Det kan t.ex. gälla information om arbetsmarknadsprognoser, utbildningskvalitet och fördjupade kunskaper om arbetsmarknad och arbetsliv. God studievägledning, kännedom om studier avseende tidigare studenters arbetsmarknadsanknytning och annan studiestödande verksamhet kan bidra till detta.

För att underlätta studentens möjligheter att omsätta sina kunskaper och erfarenheter i förvärvsarbete kan en rad arbetslivsinriktade verksamheter och aktiviteter arrangeras. På så sätt kan steget från högskolan till arbetslivet göras enklare för studenten. Några av dessa aktiviteter och verksamheter – Arbetslivscenter/Career Center, arbetsmarknadsdagar och praktik i utbildningen – har undersökts i denna studie.

För SACO som organisation är individ- respektive samhällsperspektivet som presenterats ovan mycket viktiga. Hittills har det också saknats en bred genomgång samt översikt över olika lärosätens arbete med arbetslivsinriktade och studierådgivande verksamheter. Detta är viktiga skäl till att denna studie genomförts.

Informationshämtningen har skett med hjälp av intervjuer med företrädare för ett antal högskolor och universitet. De undersökningsområden som ingått i denna studie presenteras också närmare i ett kommande avsnitt.

Rapporten är disponerad på följande sätt: Avsnitt 2 utgör en bakgrundsbild av den högre utbildningens framväxt samt ger information om tidigare studier inom området kring individeffekter av utbildning. Avsnitt 3 innehåller information om tillvägagångssätt och

källkritiska regler. Den empiriska delen (4) inleds med information om de valda undersökningsområdena varpå läsanvisningar till empiridelen ges. I 4.3.till 4.8. presenteras resultat för de olika undersökningsområdena tillsammans med reflexioner och funderingar från lärosätetsföreträdarna själva. I avsnitt 5 dras övergripande och områdesspecifika slutsatser samt ges några avslutande reflexioner.

2. BAKGRUND

Den högre utbildningen har framförallt under efterkrigstiden i olika omgångar expanderat i Sverige.

Under 1950- respektive 60- och 70-talet påbörjades en kraftig utbyggnad med bl.a. ombildningar av högskolorna i Göteborg och Stockholm till universitet samt tillkomst av universitet i Linköping och Umeå. På 1970-talet tillkom också en rad regionala högskolor vilka också senare under 1990-talet skulle få utbildningspolitisk prioritet.¹

Ett mått på expansionen av den högre utbildningen är antalet studenter vid högskolor och universitet. Idag studerar ca 400 000 studenter vid lärosäten runt om i Sverige, att jämföra med ca 200 000 i början av 1990-talet, d.v.s. en fördubbling inom loppet av ett drygt årtionde.²

Regeringens övergripande mål med utbildningspolitiken är att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation med utbildning av hög kvalitet och fokus på livslångt lärande.³ Tydliga utbildningspolitiska drag under efterkrigstiden kan kortfattat sammanfattas med att vara fokus på utbyggnad, ökad tillgänglighet, breddad rekrytering till den högre utbildningen och under 1990-talet: samverkan med det omgivande samhället.

När det gäller aktuella svenska studier av individeffekter av val av utbildning och lärosäte på bl.a. studenternas arbetsmarknadsanknytning så finns t.ex. Regnéer och Gartell (2002, 2005) som bl.a. studerar sambandet mellan val av högskola och inkomster efter examen samt Högskoleverkets rapporter (2003, 2005a) kring studenternas etablering på arbetsmarknaden.

Studier av samverkansarbete på högskolor och universitet specifikt rörande verksamheter som kan underlätta övergången från studier till arbete för studenterna är – som nämndes i inledningen – sällsynt förekommande.

Högskoleverket (2005b) ger en överblick över hur tre europeiska länder: Frankrike, Storbritannien (England) och Finland, arbetar med frågor kring högre utbildning och arbetsmarknadens behov. I översikten ges också information om lärosätenas samverkan med arbetsgivare.

Högskoleverket (2005c) genomför en utvärdering av bl.a. samverkan för bättre utbildning på lärosäten i Sverige. I denna studie undersöks bl.a. förekomsten av praktik i utbildningen, enkätuppföljning av alumner, mentorskapsprogram och förekomsten av Arbetslivscenter. Studien innefattar dock inte någon översiktsbild av respektive lärosätes arbete med dessa frågor.

Den studie som presenteras i denna rapport är i mångt och mycket resultatet av ett pionjärarbete, i och med den presentation av respektive lärosätes verksamheter som ges av de matriser som finns i appendix. Några aspekter som presenteras, t.ex. omfattning och innehåll i studievägledning, har inte heller tidigare undersökts.

¹ "Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet. En kunskapsöversikt" Westlund (2003)

² "Kunskapens läge" SACO (2005)

³ "Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m".

3. METOD OCH GENOMFÖRANDE

3.1. Urval av lärosäten och intervjuer som kvalitativ metod

Denna undersökning bygger på telefonintervjuer med företrädare för samtliga universitet samt ett antal högskolor. Sammanlagt har intervjuer genomförts med företrädare för 18 lärosäten.⁴

Fördelen med att använda sig av intervjuer som metod för informationsinhämtning – till skillnad från att t.ex. använda sig av enkäter med fasta svarsalternativ – är bl.a. möjligheten att ställa följdfrågor och att få information om kvalitativa aspekter, perspektiv och synsätt som kanske inte framkommit om informationsinhämtningen skett per enkät. Intervjusituationen är dynamisk och kan öppna upp och ge möjligheter för företrädarna att utveckla och problematisera förhållanden och företeelser.⁵

Kriterierna som varit vägledande vid urvalet av lärosätena är dels lärosätenas storlek i form av antal studenter, och dels mångfald och bredd i form av särskilda förutsättningar, utbildningsprofiler eller motsvarande. Det första kriteriet motiveras av vikten och relevansen i att undersöka de lärosäten där flest studenter studerar, medan det andra bygger på vikten av att få en så bred och nyansrik bild av samverkansarbetet som möjligt.

De högskolor som är inkluderade är goda exempel på hur lärosäten med speciella förutsättningar, t.ex. Högskolan på Gotland med hög andel studenter som läser distansutbildning och Handelshögskolan i Stockholm, som till 90 % finansieras av privata medel, handskas med frågor kring övergången från studier till arbete samt val av studier och karriärinriktning.

I studien ingår också Malmö högskola, en relativt ny högskola (1998) och Södertörns högskola, som via sin tillkomst och sitt strategiska läge i tre förorter till Stockholm, haft en särskild betydelse i den utbildningspolitiska ambitionen kring breddad rekrytering av studenter till högre utbildning. Vidare ingår också Chalmers tekniska högskola, Kungliga Tekniska Högskolan och Karolinska institutet. Undantaget som bekräftar regeln är Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) som inte ingår.

3.2. Intervjuer med lärosätesföreträdare

Intervjuerna genomfördes med företrädare från framförallt den centrala förvaltningen på respektive lärosäte. Det är därför viktigt att påpeka att det är främst verksamheter alternativt aktiviteter som bedrivs respektive existerar på central nivå i organisationen, som tas upp i denna rapport. Detta bör beaktas vid genomläsningen av rapporten, eftersom lärosätena i hög grad har en decentraliserad organisation.

Verksamhetsplanering, utförande samt uppföljningen av verksamheten, sker ofta på institutions- eller till och med utbildningsprogramnivå. Därmed bedrivs också mycket av samverkansarbetet och arbetet med studie- och karriärvägledning samt också i viss mån arbetet med ”utslussningen” av studenterna i arbetslivet, på annan nivå än den som primärt undersöks i den här rapporten.

⁴ Dessa var Göteborgs universitet, Karlstad universitet, Karolinska institutet, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet, Örebro universitet, Malmö högskola, Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan på Gotland och Södertörns högskola.

⁵ Det ursprungliga intervjuformuläret återfinns i appendix.

Intervjuerna genomfördes under perioden 2005-06 till 2005-09. Innan intervjuerna påbörjades hade lärosätesföreträdarna skriftligt fått ta del av information kring vilka huvudsakliga ämnesområden som skulle tas upp under intervjun. Skrivelsen var ställd till förvaltningschef/universitetsdirektör/högskoledirektör eller motsvarande, men dessa hade i sin tur själva möjlighet att hänvisa till den person eller de personer som de ansåg var bäst lämpade att besvara frågorna. I många fall hänvisades till enhetschef för Studerandeavdelningen, chef för Arbetslivscenter/Career Center eller motsvarande.

Ämnena som behandlades under intervjun var bl.a. Arbetslivscenter/Career Center, arbetsmarknadsdagar, studievägledning, praktik i utbildningen, uppföljningar av studenter efter avslutade studier samt annan studiestödande verksamhet. De aspekter som berördes var framförallt formella aspekter kring finansiering, organisation, innehåll etc. inom respektive verksamhet eller aktivitet.

Intervjuerna tog oftast ca 1-1,5 timme i anspråk och lärosätesföreträdarna hade i efterhand möjlighet att läsa igenom intervjureferatet och revidera sina svar samt rätta till eventuella felaktigheter. Många lärosätesföreträdare valde att svara på frågor kring något eller några av de uppräknade ämnesområdena, för att sedan hänvisa till någon eller några av sina kollegor för att ge svar på övriga områden. Därmed har jag, när det gäller flera lärosäten, intervjuat flera företrädare med olika befattningar inom ett och samma lärosäte.

Detta har i mångt och mycket varit beroende av huruvida och i vilken utsträckning de företrädare jag först kommit i kontakt med, valt att hänvisa till eller tipsa om någon kollega, eller inte. I något fall har jag dock gjort bedömningen att det varit nödvändigt att söka ytterligare information, trots att företrädaren själv inte upplyst om eller tipsat om namn på någon kollega.

Under intervjuns gång och presentationen av ämnesområdena har jag i största möjliga utsträckning förklarat min definition på de olika verksamheterna och aktiviteterna ovan. Emellertid är det naturligtvis så att det som betyder en sak för en person, kan betyda något helt annat för en annan person. Missförstånd kan uppstå. Förhoppningsvis har eventuella missförstånd rättats till via de revideringar av intervjureferaten som företrädarna haft möjlighet att göra.

Samtliga företrädare har haft möjlighet att revidera sina referat. De lärosäten som inte inkommit med revideringar har markerats i kursiv stil i avsnittet där resultaten för respektive lärosäte presenteras.

Ett lärosäte önskade besvara frågorna skriftligt och inkom med skriftliga svar efter att ha sammanställt information från respektive utbildningsprogram på lärosätet.

Vid sammanställningen av resultaten har jag också i efterhand sökt ytterligare information per e-post riktad till lärosätesföreträdarna, i den mån det funnits stora "luckor" beträffande något område. Vissa av företrädarna har besvarat frågorna, andra har inte gjort det. I sammanställningen i den empiriska delen framgår detta till viss del av de tomma fält som existerar i matrisen. Tomma fält kan också förklaras av att informationen inte var tillgänglig eller att jag inte fått fatt på eller haft möjlighet att kontakta den person som jag blivit hänvisad till.

Jag har också i viss mån sökt information på lärosätenas respektive hemsidor i syfte att få uppgift om detaljer såsom korrekt namn på en utbildning, sakupplysning i form av namn på företrädare etc. Rapportens innehåll bygger dock till allra största del på företrädarnas svar under intervjuerna.

3.3. Källkritiska regler

För att på ett tillförlitligt sätt kunna använda sig av intervjuer som metod för att få information och kunskap om företeelser och skeenden, är det nödvändigt att som intervjuare tillämpa källkritiska kriterier på de berättelser som delges en. Detta görs för att den som intervjuar på bästa sätt ska kunna bedöma graden av sanningshalt och relevans i de utsagor man möter.

Generellt kan man hänvisa till tre källkritiska regler som bör beaktas för att på bästa sätt förhålla sig till det egna intervjumaterialet. Dessa är *oberoende*, *samtidighet* och *tendens*.⁶ Nedan redovisas dessa och dess implikationer. Där framgår också hur jag tillämpat reglerna i mitt tillvägagångssätt i den här studien och på tolkningen av mitt intervju-material.⁷

Det första kriteriet, *oberoende*, beaktar i vilken grad intervjuobjektet, i det här fallet lärosätesföreträdaren, kan antas att omedvetet, på ett subjektivt och ”felaktigt” sätt, särskilt påverka innehållet i den berättelse eller redogörelse han eller hon delger intervjuaren. Det finns flera olika aspekter av oberoende. Det som är mest aktuellt att hantera när det gäller just den här studien, handlar om intervjuobjektets *centralitet*. Är den person som intervjuas den som är bäst lämpad att bedöma sakens tillstånd eller kan man vända sig till någon annan?

Jag har försökt parera detta genom att låta lärosätesföreträdarna själva bedöma vem som är bäst lämpad att svara på frågorna och sedan försökt nå den personen för att få information.

Det andra kriteriet, *samtidighet*, behandlar huruvida intervjuobjektet är samtida med den berättelse han eller hon återger. Ju längre tid tillbaka det som intervjuobjektet berättar om har skett, desto större risk är det att han eller hon minns fel eller delger intervjuaren berättelser som - i mer eller mindre utsträckning - är olika varianter av efterhandskonstruktioner. I denna studie söker jag främst få information om hur verksamheter eller företeelser på lärosätena ter sig idag. Därmed är ovanstående kriterium inte något som i större utsträckning är centralt att beakta i denna studie.⁸

Det tredje kriteriet, *tendens*, är kanske det mest centrala att beakta i den här studien. Tendenskriteriet handlar om huruvida berättaren har ett intresse av att återge skeenden eller företeelser på ett särskilt sätt, i en särskild dager eller på ett tillrättalagt vis. I och med att denna studie är en partsinlägga – de som intervjuats är parter och inte oberoende aktörer - finns också risk för att företrädaren antingen vill försköna alternativt svartmåla det som hänt eller det som existerar idag. Framförallt gäller kanske det förra; företrädarna har ett intresse av att framställa den egna verksamheten i så god dager som möjligt. Men det motsatta kan också gälla; t.ex. kan en företrädare för en sidoverksamhet som ett Arbetslivscenter vilja påverka och förbättra verksamheten och därmed överdriva eller svartmåla i syfte att få en kraftigare reaktion från ansvarig part. Som parter är de inte heller objektiva i den meningen att de står neutrala till den egna organisationen.

⁶ ”Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad” Esaiasson m.fl. (2005)

⁷ Följande redogörelse för källkritiska kriterier är helt och hållet hämtad ur ”Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad” Esaiasson m.fl. (2005). Informationen kan hittas på s. 303-316.

⁸ Däremot har jag haft det i åtanke vid de få tillfällen berättelser om skeenden tillbaka i tiden delgetts mig. Jag har dock valt att ändå redovisa de uppgifter som delgetts mig kring företeelser och skeenden tillbaka i tiden, t.ex. när det gäller uppföljningsstudier av studenter som genomförts för ett antal år sedan. För det mesta är dessa skeenden och företeelser dock återgivna i övergripande ordalag och förhoppningsvis därmed inte alltför missvisande.

Ovanstående har jag försökt parera genom att främst fokusera på konkreta aspekter såsom antal medarbetare på arbetslivscentret, budget i kronor, medarbetarnas utbildningsbakgrund etc. Det vill säga data och uppgifter som ofta går att mäta kvantitativt och som dessutom är svåra att åsidosätta eller ifrågasätta.⁹

⁹ För att ta ett exempel; det kan hända att en företrädare talar i vida ordalag om den verksamhet han eller hon bedriver, men med hjälp av att fokusera på konkreta aspekter såsom t.ex. hur många anställda medarbetare som faktiskt arbetar i verksamheten, är det lättare att få ett bättre och rimligare grepp om vad för slags verksamhet som faktiskt bedrivs samt vilka verksamhetsprioriteringar som – givet förutsättningarna – faktiskt görs.

4. EMPIRISK DEL

4.1. Information om valda undersökningsområden

Nedan redovisas och förklaras de undersökningsområden som ingår i rapporten.

Ämnesområdena exemplifierar en rad aktiviteter och verksamheter som kan vara värdefulla och till hjälp för studenter som ska välja utbildning och utbildningsinriktning samt också underlätta steget från studier till arbete.

Arbetslivscenter/ Career Center inrättades vid många lärosäten under framförallt mitten på 1990-talet, inspirerat av motsvarande verksamheter i bl.a. Storbritannien och USA. SACO var en aktiv part i arbetet med inrättandet av Arbetslivscenters/Career Centers. Tanken var att de skulle erbjuda arbetslivsinriktat stöd och vägledning i form av bred programverksamhet, arbetsmarknadsinformation och karriärvägledning. Arbetslivscenter/Career Center kan fungera som en vital länk mellan högskola och arbetsliv och på olika sätt stärka och underlätta steget ut i arbetslivet för studenterna.

Arbetsmarknadsdagar kan utgöra bra och viktiga kontaktytor mellan studenter och arbetsgivare. På ett lätt och otvunget sätt kan studenter komma i kontakt med arbetsgivare som besöker arrangemanget, och vice versa. Vanligtvis sker detta via besök vid de monstrar som arbetsgivarna har men också i arrangerade samtal som ofta föregås av olika typer av matchningsinsatser. I samband med arbetsmarknadsdagarna arrangeras också ofta olika typer av seminarier på teman kring arbetsliv och arbetsmarknad.

Studievägledning som aktivitet kan vara ett värdefullt instrument för studenten för att få en överblick av utbildningar, arbetsmarknadsprognoser, framtida yrken, potentiella arbetsgivare, och inte minst ökad kunskap om sig själv, sina förutsättningar och bevekelsegrunder. Det senare kan t.ex. ske via vägledningsinsatser i form av ex. tillämpning av olika typer av testinstrument och annan vägledningsmetodik.

Praktik i utbildningen innebär tillfällen för studenten att konkret tillämpa sina teoretiska kunskaper. Genom praktikmoment inom ramen för utbildningen kan studenten få möjlighet till kvalificerad arbetslivserfarenhet samt möjlighet till referenser och eventuellt sedermera arbetstillfälle. Det ger också studenten möjlighet att vidare komma underfund med vad för typ av arbetsuppgifter, arbetstillfällen och arbetsgivare som han eller hon har läggning eller fallenhet att arbeta för och med.

Uppföljning av studenter kan vara ett bra sätt att få grepp om utbildningens innehåll och kvalitet. Genom uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier kan lärosätet – utöver det omedelbara resultatet i form av uppgifter om arbetsmarknadsanknytning hos sina studenter – också få information om ytterligare aspekter och kvalitéer som studenterna upplever överensstämmande eller inte, med kraven i arbetslivet. Undersökningarna kan utgöra goda underlag i kvalitets- och utvecklingsarbetet vid lärosätet.

Annan studiestödande verksamhet som exempelvis stöd till funktionshindrade, olika typer av språkbehandlingsstöd och inrättningar för att tillhandahålla det senare, som arrangeras och ansvaras för av lärosätet, kan ge information om vilken möjlighet studenterna har att tillgodogöra sig utbildningen vid lärosätet. Det kan också ge information om vilka avsättningar den centrala förvaltningen vid respektive lärosäte har utöver studievägledning, studenthälsovård, studierelaterad administrativ verksamhet samt ev. Arbetslivscenter/Career Center.

4.2. Läsanvisningar till empirisk del

Resultaten för lärosätena avseende de olika undersökningsområdena presenteras i övergripande drag i avsnitt 4.3 till 4.8. Redogörelsen bygger på intervjureferaten som sammanställts i matriser vilka återfinns i appendix. I matriserna presenteras också separata uppgifter för varje lärosäte. I redogörelsen för resultaten i den löpande texten i 4.3 till 4.8 presenteras också vissa särdrag och olika typer av kvalitativa aspekter på verksamheterna och aktiviteterna. Det bör påpekas att det kan finnas information i appendix som inte återges i den löpande texten.

Lärosätesföreträdarnas personliga reflexioner och funderingar kring problem och möjligheter i arbetet presenteras i egna avsnitt i empiridelen. Där har företrädarna fått vara anonyma för att inte känna sig utlämnade.

Definitionerna av rubrikerna i matriserna presenteras i övergripande drag i samband med respektive matris.

4.3. Arbetslivscenter/Career Center¹⁰

Förekomsten av Arbetslivscenter/Career Center är vanligast vid de större lärosätena. Av matrisen kan avläsas att ett flertal lärosäten – 11 av 18 – har ett Arbetslivscenter/Career Center knutet till sig.

Den verksamhet som erbjuds är ofta ett basutbud av föreläsningar kring att söka arbete, seminarier med CV-granskning/CV-tips, föreläsningar av fackförbund och ibland också av arbetsgivare såsom bemanningsföretag och liknande. Ofta finns också en öppen mottagning och möjligheter för studenterna att boka tid med karriärvägledare för att diskutera studie- och yrkesval.

Arbetslivscentrerna erbjuder också ofta arbetsgivare att gratis annonsera efter arbetskraft, efter studenter som vill göra examensarbete, erbjuda praktikplatser etc. på hemsidan och på anslagstavlor. Däremot är det nästan inget av centrerna som arbetar med specifika matchningsinsatser mellan student och arbetsgivare. Careers Service på Chalmers tekniska högskola erbjuder dock respektive tar betalt för att tillhandahålla rekryteringstjänster åt arbetsgivare som söker efter arbetskraft.

Gemensamt för Arbetslivscentrerna är också att relativt liten budget samt personalstyrka är knuten till verksamheten i relation till det totala antalet studenter/antal helårsstudenter som finns vid lärosätena. Ofta är en heltidstjänst avsatt för verksamheten, ibland två, eller något mer.

De begränsade ekonomiska resurserna handskas man med på olika sätt. Flera företrädare uppger att verksamhetsprioriteringen är att erbjuda lite service till ett större antal studenter snarare än fördjupad service till en mindre grupp studenter. Detta får ofta till följd att man satsar på verksamheter i form av öppna föreläsningar kring jobbsökande, seminarier om att skriva CV/meritförteckning och liknande. Ibland står detta i motsats till att erbjuda personligt och individuellt anpassat stöd i form av enskild vägledning.

Nästan alla företrädare uppger att studenterna nyttjar verksamheterna som erbjuds vid Arbetslivscentret under slutet av sin utbildning. Inget av lärosätena – förutom Handelshögskolan i Stockholm – gör heller målgruppsinriktade insatser gentemot en viss grupp studenter i form av särskilda inbjudningar, besök i klasser, målgruppsinriktad affischering eller liknande, i syfte att tidigt locka studenterna att intressera sig för och reflektera över arbetslivsanknytning och framtida arbetsmarknad.

Företrädaren för Arbetslivscentret på Handelshögskolan i Stockholm uppger nämligen att särskilda insatser görs, framförallt inför studenternas val av utbildningsinriktning efter termin fyra på ekonomutbildningen. Ett exempel på aktivitet som arrangeras är ”Career week” där bl.a. yrkesverksamma f.d. studenter medverkar i panelsamtal om val av utbildning och karriär och där de studenter som är berörda av utbildningsvalet är inbjudna att delta.

Flertalet av Arbetslivscentrerna/Career Centrerna drivs och finansieras av lärosätena själva. Flertalet är också permanent verksamhet vid sina respektive lärosäten sedan ett antal år tillbaka. Ett antal lärosäten, t.ex. Göteborgs universitet och Karlstad universitet uppger att de i större eller mindre utsträckning finansieras av externa parter såsom Länsarbetsnämnden, Länsstyrelsen, omkringliggande kommuner etc.

¹⁰ Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix.

4.3.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar¹¹

En del företrädare väljer i samtalet att ge sina synpunkter på och motiv till valet att inte erbjuda matchningsinsatser mellan student och arbetsgivare.

En företrädare beskriver det som att sådan verksamhet ligger helt utanför deras verksamhetsområde. Utbildning och forskning är de primära områdena och att erbjuda matchningsinsatser skulle innebära att man tar sig alltför stora befogenheter. Om lärosätet ska göra urval på individnivå kan det innebära att lärosätet ska hantera personlighetstester och liknande, och då har man rört sig alltför långt bort från de primära verksamhetsområdena. En företrädare tar upp det faktum att det framgår av en rapport från Högskoleverket att lärosätena inte bör ”ha påverkansmöjligheter i enskilda rekryteringsärenden”.¹²

Vid samtalen med företrädarna framkommer också att motiven bakom avsaknaden av målgruppsinriktad information och marknadsföring är olika och ibland också inte förekommande överhuvudtaget. Några företrädare uttrycker förvåning över frågan och uppger att de inte funderat över detta.

Ibland motiveras avsaknaden av målgruppsinriktade insatser med de knappa resurserna. Studenter som är i slutet av utbildningen är mest motiverade att ta till sig informationen och nyttja verksamheterna, vilket också innebär att det är mest ”effektivt” ur centrets synvinkel – givet dess resurser – att satsa på dessa studenter. Dessa dyker dock upp på föreläsningar och seminarier utan att centret behöver göra särskilda informations- eller marknadsföringsinsatser.

Några företrädare menar dock att det är problematiskt att studenterna är mest benägna att nyttja verksamheterna i slutet av sin utbildning. De menar att tankeprocessen kring vart utbildningen ska leda och medvetandegörandet hos studenterna om den framtida arbetsmarknaden, bör ske mycket tidigare.

Fördelarna och nackdelarna med de olika finansieringsformerna bedöms också på olika sätt av företrädarna. Flera påpekar att det är problematiskt för kontinuiteten och verksamhetsutvecklingen, att vara beroende av tillfälliga och externa medel. Någon annan menar att det är lyckosamt att dessa medel finns tillgängliga för att lärosätet överhuvudtaget ska kunna bedriva arbetslivsinriktad verksamhet i form av ett Arbetslivscenter/Career Center.

En annan företrädare uppger att det är problematiskt med extern finansiering med tanke på verksamhetens utveckling och interna ställning inom lärosätet, då en extern finansiär bidrar till att utvärderingar och verksamhetsbedömningar sällan efterfrågas av ledningen inom den egna organisationen. En annan representant konstaterar att ”det önskade tillståndet” [av Arbetslivscentrets verksamhet, eg. anm.] är vagt formulerat från ledningens sida, och därmed också svårt att utvärdera.

Något som också framkommer vid samtalen med företrädarna är att det svenska nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte som en gång var tanken att existera mellan Arbetslivscenters/Career Centers runt om i landet, i olika stor utsträckning fungerar. Några lärosätetsföreträdare uppger att de har goda kontakter med ett antal center på lärosäten runt om i landet, medan andra menar att nätverket mer och mer ”säckat ihop” [citat från lärosätetsföreträdare, eg. anm.] Ytterligare en företrädare uppger att de ”försöker hänga med” och att det resulterat i kontakter med några andra lärosäten.

¹¹ Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätetsföreträdare.

¹² ”Högskolan samverkar”. Högskoleverkets rapportserie 2004:38 R. (2005), s. 100.

4.4. Arbetsmarknadsdagar¹³

Arbetsmarknadsdagar som ett sätt att skapa kontaktytor mellan studenter och arbetsgivare är förekommande vid samtliga lärosäten.

Det kan röra sig om ett antal olika yrkes- respektive ämnesområdesspecifika dagar som t.ex. ”Ekonomdagarna”, ”Teknologdagarna” etc., men också större arrangemang som omfattar hela lärosätet. Ibland arrangeras arbetsmarknadsdagarna en gång per termin, ibland en gång per år, det skiljer sig från lärosäte till lärosäte och från arrangemang till arrangemang.

Gemensamt för lärosätena är också att de själva inte är huvudarrangörer. Vanligast är det att Studentkåren på respektive lärosäte arrangerar dagarna eller att studentföreningar som företräder studenter på exempelvis ämnes- och/eller utbildningsprogramnivå, planerar, genomför samt utvärderar arrangemanget. Det senare kan t.ex. vara en studentförening som består av företrädare för samtliga civilekonomer vid lärosätet, eller en förening som representerar en större grupp studenter inom ett och samma utbildningsområde, exempelvis humaniora.

Två undantag finns: Karlstad universitet och Örebro universitet. Karlstad universitet uppger att universitetet är delarrangör, med en av universitetet anställd projektledare samt med hjälp och stöd från Vägvalet, lärosätets Arbetslivscenter. Därtill kommer också frivilliga krafter. Örebro universitet uppger att Drivhuset är huvudarrangör för dagarna.

Nästan alla arbetsmarknadsdagar vid lärosätena erbjuder ett basutbud av verksamheter för de besökande studenterna och arbetsgivarna. I detta utbud ingår ett antal seminarier och föreläsningar på teman förknippade med arbetslivet på ett eller annat sätt. Det kan handla om CV-granskning, seminarier om egenföretagande, ”Balans i livet”, föreläsningar om karriärstrategier mm. Men också om besök av alumner, som berättar om sin nuvarande arbetssituation samt olika typer av arbetsgivarpresentationer. Oftast är detta kombinerat med att de gästande företagen och arbetsgivarna har sina egna montrar, för att ge information och svara på frågor.

Oftast arrangeras också mer matchningsinriktade insatser, där studenter matchas ihop med arbetsgivare med lämplig profil, för att under ett kontaktsamtal diskutera uppsatsämnen, praktikmöjligheter, eftertraktade kompetensprofiler hos arbetsgivaren etc.

När det gäller medfinansiering från lärosätets sida sker det, i den form det förekommer, i form av indirekt ekonomiskt stöd via det ekonomiska stöd som ofta ges till studentföreningarna från en institution, och i form av att lärosätet upplåter sina lokaler till verksamheten, samt genom visst stöd från personal vid institutioner och Arbetslivscenter t.ex. Det är dock ofta oklart hur stort detta stöd är. De studentkårer som arrangerar arbetsmarknadsdagarna får också indirekt ekonomiskt stöd för arbetsmarknadsdagarna genom att lärosätet ger ekonomiskt stöd till studentkåren.

I övrigt finns ofta företag med som sponsorer, och på ett antal av lärosätena betalar företagen för att delta med montrar och personal. Ett sätt för lärosätena att hjälpa studenterna att ha möjlighet att närvara vid arbetsmarknadsdagarna är att se till att det inte är någon schemabunden undervisning under denna dag. Detta uppger Luleå tekniska universitets respektive Örebro universitets representant som ett sätt för lärosätet att bidra och underlätta vid arrangemanget.

¹³ Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix.

Det är främst studenter i slutet av sin utbildning som närvarar vid arbetsmarknadsdagarna. Detta uppger alla lärosätesföreträdare med ett undantag: Örebro universitet, vars representant uppger att det är främst studenter i början av sin utbildning som besöker dagarna.

Det sker heller inga målgruppsinriktade insatser mot studenter t.ex. i början, mitten och/eller mot slutet av utbildningen alternativt inför val av utbildningsinriktning eller liknande.

Det finns dock ett undantag: Mittuniversitetet, vars representant uppger att särskilda insatser görs. Där informerar man aktivt studenterna om arbetsmarknadsdagarna tidigt under utbildningstiden, bland annat genom att studentkåren besöker klasser och informerar om dagarna och varför studenterna bör besöka dem. Marknadsföring sker också via studenternas intranät, affischer och hemsidor.¹⁴

Arbetsmarknadsdagarna är återkommande arrangemang vid lärosätena och har ofta arrangerats sedan lång tid tillbaka. Vissa lärosätesföreträdare uppger dock att det är upp till varje arrangör att arrangera dagarna och att det kan innebära att dagarna inte med säkerhet arrangeras på kontinuerlig basis och att det således kan skilja sig åt från år till år.

¹⁴ Företrädaren konstaterar att de mest lyckade insatserna har varit när man gått in och aktivt informerat i klasserna.

4.4.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar¹⁵

Vid samtalen reflekterar några lärosätesföreträdarna över frågan om arrangemang och huvudansvar. Några ger möjliga motiv till detta och då främst till att det är just studenterna som oftast står som huvudarrangörer, med både planering, utförande och utvärdering till arbetsuppgift.

Motiven till att studenterna, i form av Studentkåren eller någon studentförening, arrangerar dagarna, i motsats till lärosätet självt, uppges ofta vara en uttryckt önskan från studenterna själva i kombination med bedömningen att studenterna bedöms vara ”bättre på det” [citat lärosätesföreträdare].

Samtidigt uttrycker en annan företrädare att utställande företag framfört att det vore tacksamt om lärosätena tog mer ansvar och del i arrangemanget då det ger ett bättre och seriösare intryck av lärosätet i denna del av samverkansarbetet. Det kan också finnas en poäng i att lärosätet tar mer ansvar och del i arrangemanget för att fungera som den beständiga länken i och med att studentkårerna respektive studentföreningarna ofta byts ut från år till år. Om man utvecklar tydliga rutiner och riktlinjer för att samarbetet mellan lärosätet och arrangörerna ska löpa smidigt, kan man dock se till att arrangemanget inte ”tappar” i kvalitet eller i utveckling, menar samma företrädare.

Någon företrädare väljer också att ta upp vikten av att arbetsmarknadsdagar arrangeras och att de nyttjas av studenterna. Arbetsmarknadsdagarna kan vara bra för att studenterna ska ”lyfta blicken” och få en uppfattning om vilka potentiella arbetsgivare som finns. Särskilt viktigt kan detta vara för studenter som inte studerar i syfte att ta en yrkesexamen och som har en i större utsträckning otydlig och icke definierad arbetsmarknad.

¹⁵ Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätesföreträdare.

4.5. Studievägledning¹⁶

Studievägledningen inom den gemensamma förvaltningen består på de undersökta lärosätena oftast av en handfull studievägledare. Närmare bestämt består de centrala personalresurserna i form av studievägledare av mellan en till 20 medarbetare på de olika lärosätena.

Utöver de studievägledare som befinner sig inom den gemensamma förvaltningen har de flesta lärosäten också studievägledande resurser i form av medarbetare på hel- eller deltid på institutions- eller utbildningsprogramnivå. Där kan det skilja mellan olika lärosäten och mellan olika institutioner. På en del lärosäten och institutioner kan flera heltidstjänster vara avsatta för studievägledning, medan det på en annan institution eller ett annat lärosäte kan röra sig om endast 25% av en tjänst.

Studievägledarnas arbete handlar ofta om att sprida information om behörighet, antagning, högskoleprov samt andra formella upplysningar. Detta sker genom deltagande på öppet hus - dagar, vid studiebesök, samt löpande i den dagliga verksamheten genom öppen mottagning, telefontider etc. Av några lärosätesföreträdare nämns också rekrytering av studenter till lärosätet som en viktig uppgift för studievägledarna.

Ofta arbetar också studievägledarna med fortbildning gentemot exempelvis institutionerna och omkringliggande gymnasier. Det kan t.ex. handla om Bologna-processen, situationen på arbetsmarknaden, ”nya” yrken etc. Vidare handlar studievägledarnas arbeten också om individuell vägledning av studenter, och ibland om vägledning i grupp.

Några lärosätesföreträdare uppger också att uppföljning av studenter som inte fullgör sina studier ingår i deras arbetsuppgifter. Det varierar i vilken utsträckning man följer upp studenterna. Exempelvis följer studievägledarna på Handelshögskolan upp samtliga studenter som efter termin ett inte fullgjort sina studier. Handelshögskolan har också tydligt uppsatta krav när det gäller genomströmning av studenterna. För att studenten ska kunna ta ut sin examen krävs att han eller hon tar sig igenom den fyraåriga utbildningen på sju år. De studenter som ligger i riskzonen för att inte kunna ta ut sin examen, kontaktas av studievägledningen, för att tillsammans diskutera och gå igenom den egna studiesituationen.

Studievägledarnas utbildningsbakgrund varierar, men ett övergripande drag är att de studievägledare som är verksamma inom den centrala förvaltningen, ofta har en studie- och yrkesvägledarexamen, medan de medarbetare som finns på institutions- eller utbildningsprogramnivå, ofta har examen eller annan bakgrund inom det ämne, vars studenter de vägleder.

Vissa har byggt på sin generella examen med fortbildning inom vägledningsmetodik och hur man kan tillämpa olika testinstrument. Malmö högskolas representant nämner att de som underlag för diskussion och vägledning inom mindre karriärgrupper, tillämpar Myers Briggs Type Indicator – ett testinstrument i form av ett självskattningsformulär. Umeå universitets företrädare uppger också hur vägledningsprocessen ser ut samt vilka slags faser den inbegriper vid just dennes lärosäte.

Det skiljer sig alltså åt i vilken utsträckning företrädarna uppger att de arbetar efter särskild modell och/eller metodik i vägledningen; vissa företrädare väljer att nämna det vid samtal om

¹⁶ Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix.

innehållet i studievägledarnas arbetsuppgifter och vissa väljer att inte ta upp det. Det är svårt att avgöra om det beror på att företrädarna har olika uppfattning om huruvida det är relevant att nämna, eller om det beror på att studievägledarna vid de olika lärosätena i olika stor utsträckning arbetar efter särskild metodik och särskilda vägledningsmodeller.¹⁷

Företrädare för de vissa lärosäten nämner ibland rekrytering av studenter som en viktig uppgift för studievägledarna. Vissa av företrädarna uppger att de gör etiska avvägningar för att kunna göra tydlig skillnad mellan rekrytering och vägledning, medan andra inte nämner denna möjliga intressekonflikt.

¹⁷ Frågan huruvida man arbetar efter särskild metodik eller vägledningsmodell har inte ställts specifikt under intervjuerna, utan har, som nämnts, tagits upp under samtal om studievägledarnas arbetsuppgifter.

4.5.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar¹⁸

Innehållet i den verksamhet studievägledarna bedriver har förändrats till både form och innehåll enligt några av företrädarna. Idag handlar studievägledarnas arbete mer om studiesociala frågor än att ge upplysningar om formella krav såsom antagning, examina etc. i och med att den sortens uppgifter lämpar sig bra att informera om på hemsidan.

Någon företrädare bemöter det faktum att vägledning av studenter i grupp under de senare åren har blivit vanligare än enskild vägledning. Detta har enligt företrädaren tillkommit efter besparingar. Grupp vägledning kan, enligt företrädaren, vara ett komplement till men inte ett substitut för enskild vägledning. Det finns alltså inget pedagogiskt motiv bakom ökningen av vägledning i grupp på bekostnad av enskild vägledning.

Vid samtalen med företrädarna framkommer ofta att företrädarna upplever att det finns begränsningar i studievägledningens tillgänglighet. En företrädare motiverar detta med att när en avvägning ska göras mellan serviceuppgifter och myndighetsuppgifter, i och med en begränsad budget, är det så att serviceuppgifterna får stryka på foten. En annan företrädare känner inte igen sig i bilden och menar att hon inte upplever det som ett problem för studenterna att komma i kontakt med studievägledningen.

¹⁸ Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätetsföreträdare.

4.6. Praktik i utbildningen¹⁹

Praktik i utbildningen förekommer vid lärosätena, men det är svårt att uppskatta i vilken utsträckning. Ofta har företrädarna från centralt håll rudimentär överblick av förekomsten av praktik.

Inom professionsutbildningarna d.v.s. utbildningar till lärare, sjuksköterska, läkare, psykolog, socionom etc. ingår verksamhetsförlagd utbildning/kliniskt förlagd utbildning eller liknande, där studenten befinner sig på en extern arbetsplats under en längre sammanhängande period. Däremot är det mindre vanligt att praktik ingår som poänggivande moment inom de teoretiskt breda utbildningarna, som ekonomutbildningen, juristutbildningen m.fl.

Praktikmoment inom fristående kurser är sällsynt förekommande. Det förekommer dock på vissa enskilda kurser på vissa lärosäten. Ett ovanligt initiativ står samhällsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet för, som erbjuder studenter som läser fristående kurser möjlighet att göra praktik samt möjlighet att tillgodoräkna sig praktiken som motsvarande en termins heltidsstudier. Studenten ska ha förvärvat minst 120p. och således en kandidatexamen innan han eller hon har möjlighet att ansöka om att få göra praktik inom ramen för utbildningen. Studenten måste också söka upp praktikplatsen själv.²⁰

Det finns också lärosäten vars företrädare uppger att studenterna har möjlighet att få studieuppehåll, för att – utanför utbildningens ramar – göra praktik. Någon företrädare menar också att lärosätet aktivt uppmuntrar studenterna att utnyttja denna möjlighet. Praktiken blir då dock inte poänggivande, och studenten ansvarar själv för att hitta praktikplatsen och för själva praktiktiden.²¹

Det finns i regel ingen institutions- och/eller fakultetsövergripande formell hållning vid lärosätena när det gäller frågan om praktik i utbildningen. I olika policydokument framgår ofta att lärosätet ska samverka med det omgivande samhället, att det är värdefullt med kontakter med näringslivet etc. men utan specifik hänvisning till just praktiktjänstgöring inom ramen för utbildningen.

Det finns dock ett undantag, Mittuniversitetet, som framhåller att man under 2004 anammat en utvecklingsplan där det tydligt står att man ska verka för arbetsplatsförlagda moment samt att dessa skall vara poänggivande. Detta skall också vara inskrivet i utbildningsplanerna för utbildningsprogrammen. Det är en dels en följd av Bolognaprocessen, men också ett sätt för lärosätet att marknadsföra sig.

Handelshögskolan i Stockholm har också tagit ställning i det att det finns en formell hållning som innebär att det inte ska vara obligatoriskt med praktik i utbildningen.

¹⁹ Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix.

²⁰ Se <http://www.samfak.gu.se/arbetspraktik/index.html>, 20050917, för mer information.

²¹ T.ex. uppger företrädare för Luleå tekniska universitet att studenterna inom vissa utbildningar har möjlighet att ta studieuppehåll för att göra praktik.

4.6.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar²²

Några av företrädarna tar upp det faktum att många av deras studenter är studenter som läser en vidare-, fort-, eller distansutbildning, och därmed studenter med arbetslivserfarenhet men utan vissa relevanta teoretiska kunskaper. Därmed är inte heller behovet av praktik lika stort.

När det gäller frågan om praktik för studenter som läser fristående kurser menar många företrädare att det vore omöjligt att tillhandahålla detta. I och med att de studenter som väljer att läsa fristående kurser väljer sin egen studiegång, är det inte möjligt att erbjuda dessa studenter praktik. Det skulle vara en alltför administrativt tung och svårhanterlig uppgift att administrera praktikplatser för studenter som läser fristående kurser.

Aspekten kring administration och tid, när det gäller att hantera praktikplatserna, tas upp av flera företrädare. För att kunna söka upp, kontrollera, samt administrera praktikplatserna, krävs omfattande personalinsatser, vilket lärosätena idag inte har möjlighet att tillhandahålla. Det kan således utgöra en orsak till att praktik inte erbjuds studenterna inom ramen för utbildningen.

Några lärosätesföreträdare uppfattar också att Högskoleverket ställer sig negativa till praktik inom civilingenjörsutbildningarna i och med en rekommendation som utfärdats av en av Högskoleverkets representanter i en av verkets skrifter. Det är dock oklart vilken skrift som avses. I denna skrift framgår det, enligt företrädarna, att för att praktiken ska ingå i den ordinarie utbildningen samt i examen, ska den vara poänggivande.

När praktiken ska vara poänggivande ökar kraven på lärosätena att kunna garantera en viss kvalitet för att kunna rättfärdiga att praktiken poängsätts. Arbetsbördan blir därmed tyngre, och gör att många lärosäten väljer att inte erbjuda studenterna möjlighet att göra praktik inom ramen för utbildningen. Denna hållning framförs av några lärosätesföreträdare.

Någon av företrädarna nämner också att det kan komma an på att det finns ”eldsjälar” bland lärarna, om praktikplatserna ska vara återkommande.

En ytterligare aspekt är den ökade ”akademiseringen” [citat lärosätesföreträdare, eg.anm.] av utbildningar på högskole- och universitetsnivå. Denna har fått till följd att allt fler utbildningar väljer bort praktik eller andra arbetsplatsförlagda moment, till förmån för teoretiska moment, tror några företrädare. Flera företrädare nämner att det är olyckligt att praktik numera i mindre utsträckning förekommer i utbildningarna. En iakttagelse som jag – författaren – gör, är att ingen av företrädarna försvarar eller förklarar frånvaron av praktik med att högre utbildning ”bör” vara teoretisk till sin natur.

Samtidigt påpekar många företrädare att det finns många andra sätt att erbjuda arbetsplatsanknuten verksamhet, t.ex. via förekomsten av fadderföretag och möjligheten för studenterna att genomföra sitt examensarbete i samarbete med ett företag eller annan arbetsgivare. Via dessa kontakter får studenterna ofta goda relationer med externa arbetsgivare, vilket är till nytta i det kommande arbetslivet. T.ex. genom att studenten har möjlighet att få referenter. En annan möjlighet är att anordna mentorprogram där studenter kan möta representanter från arbetslivet.

²² Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätesföreträdare.

4.7. Uppföljning av studenter efter avslutade studier²³

Uppföljningar av studenter efter avslutade studier förekommer till del på lärosätena. Det är vanligare att uppföljningar av studenter efter avslutade studier görs av respektive institution eller utbildningsprogram, än att det görs på initiativ av den gemensamma förvaltningen.

När uppföljningar väl genomförs är det vanligare att dessa sker på enskilda initiativ, av t.ex. studierektor eller utbildningsprogramansvarig, än att det sker på reguljär basis. Endast en företrädare uppger att uppföljningar är en återkommande och reguljär företeelse vid dennes lärosäte, nämligen Handelshögskolans företrädare.

Handelshögskolan, eller närmare bestämt dess Career Center, genomför och ansvarar nämligen för uppföljning av samtliga studenter som tar examen från lärosätet under ett år. I enkäten som studenterna besvarar efterfrågas studentens arbetsmarknadsanknytning, arbetsförhållanden, förmåner m.m. T.ex. kan det handla om befattning, lön, hur lång tid det tog innan studenten fick jobb, vilka kanaler han eller hon använde sig av för att få jobbet, arbetade timmar per vecka etc.

Informationen används till att marknadsföra utbildningen, både gentemot studenter och företag, och för att förbättra utbildningens innehåll och relevans. Resultaten offentliggörs på hemsidan i s.k. Placement Reports, publiceras i folders samt annonseras i diverse affärspress.

Övriga lärosäten genomför de uppföljningar som väl initierats, i olika stor utsträckning och med skilda bakomliggande motiv. Oftast handlar det om att försöka ta del av studenternas uppfattning om utbildningen efter det att de kommit ut i arbetslivet och mött kraven där, samt att ta del av hur studentens arbetsmarknadsanknytning ser ut – har studenten ett jobb eller inte, vad för typ av jobb är det, hur lång tid tog det innan studenten fann sitt nuvarande jobb etc.

Ibland handlar uppföljningsstudierna om att också handlat om att försöka utröna varför studenter som hoppar av utbildningen gör det valet samt i något annat fall om vad studenterna tycker om den verksamhet Career Center tillhandahåller.

När Stockholms universitet fick särskilda medel från rekryteringsdelegationen i syfte att bredda rekryteringen till lärosätet valde man att använda dessa för att göra uppföljningar av studenter som tagit en kandidat- eller magisterexamen 2000/2001.

När det gäller huruvida de uppföljningsstudier som väl genomförs offentliggörs eller inte, är bilden mera splittrad. Handelshögskolans företrädare uppger, som tidigare nämnts, att deras ”Placement Reports” offentliggörs på en rad olika sätt. Stockholms universitets nyss nämnda alumnundersökning som genomfördes som ett led i den breddade rekryteringen till lärosätet, offentliggjordes också via broschyrer och på hemsidan. Likaså Högskolan på Gotland uppger att uppföljningsstudier till del offentliggjorts.

I övrigt är det ibland oklara besked kring huruvida uppföljningsstudierna offentliggörs eller inte samt på vilket sätt de görs tillgängliga för allmänheten. Oklarheten kan bero på att relevant information kring detta finns hos den som var ansvarig för undersökningen och att denne exempelvis inte längre är kvar i tjänst vid lärosätet, eller att företrädarna ibland – om det var längesedan undersökningen genomfördes – har svårt att erinra sig om hur det låg till med eventuell presentation av studien.

²³Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix.

4.7.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar²⁴

Vid samtalen med företrädarna angående uppföljning av studenter, framkommer oftast att företrädarna upplever uppföljningsstudier som relevanta och bra verktyg för att få god information om utbildningens kvalitet och innehåll. En uppföljningsstudie av examinerade civilingenjörer t.ex., upplyste lärosätetsföreträdarna om att många av alumnerna i efterhand saknade inslag av mer ”mjuka” ämnen såsom färdigheter i kommunikation och presentationsteknik, vilket fick följderna att man införde moment av detta i den ordinarie undervisningen.

Kontakter med tidigare studenter bidrar också till beslut om vad för slags vidare- och fortbildningar lärosätet ska erbjuda, och information om samt tillgång till uppsatsarbeten, praktikplatser, utställare på arbetsmarknadsdagar m.m.

Däremot är åsikterna om vem som bör ansvara för att uppföljningsstudier genomförs, ofta oklara, samtidigt som förutsättningarna för lärosätena att genomföra sådana ofta uppges vara knappa.

Flera företrädare uppger att det helt enkelt ”kostar för mycket” att tillhandahålla information om studenterna efter avslutade studier och att man inte har sådana resurser att tillgå. Någon annan företrädare menar att ansvaret för att uppföljningsstudier genomförs, inte nödvändigtvis ligger på lärosätena, utan snarare på annan aktör utan att närmare specificera vem det skulle vara. Samtidigt uppger en företrädare för ett annat lärosäte att det är ”absolut nödvändigt” att uppföljningsstudier i framtiden sker systematiskt och inte ad hoc, som är fallet idag.

En företrädare för ett Arbetslivscenter/Career Center uppger att medarbetare på Arbetslivscentret själva tagit initiativ till uppföljningsstudier i mindre skala och att man börjat ”lobba för” att få med lärosätet i sin helhet på detta, för att också kunna genomföra studierna på ett mer systematiskt och effektivt sätt.

En annan företrädare menar att Högskoleverket efterfrågar att uppföljningsstudier genomförs, och att detta därmed också initieras från deras håll. Företrädaren upplever också att detta numera sker mer systematiskt från Högskoleverkets sida, i och med de utvärderingar av utbildningarna som genomförs under ett sexårsintervall.

En företrädare från ett lärosäte som tar emot en, relativt sett, stor grupp funktionshindrade studenter uppger att åtskilliga finansiella resurser per student utslaget per år, investeras för att se till att studenterna tar sig igenom utbildningstiden (med hjälp av tolkar, anteckningsstöd, olika typer av fysiska redskap etc.), medan ”klivet ut” i arbetslivet inte understöds eller underlättas på samma sätt eller i samma utsträckning. Därmed vore det ytterst värdefullt med uppföljningsstudier, inte minst när det gäller dessa studenter, för att få veta hur det går för dem efter utbildningens slut, menar företrädaren.

Ett annat problem som en företrädare väljer att ta upp, handlar om studenternas ovilja att besvara enkäter och frågeformulär. Att det idag är problem med att ”skaka fram” resurser ur den egna organisationen, är inte så allvarligt, det går att åtgärda på lång sikt. Vårre är att studenterna inte är benägna att svara på frågorna, trots möjligheten till modern kommunikation via webb-baserade enkäter och liknande. Trots detta är intentionen att uppföljningsstudier ska ske i treårsintervaller.

²⁴ Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätetsföreträdare

4.8. Annan studiestödande verksamhet²⁵

När det gäller annan studiestödande verksamhet utöver studenthälsovård och Arbetslivscenter/Career Center är ett gemensamt drag för nästan alla lärosäten att man avsätter resurser för verksamheter som syftar till att förbättra studenternas språkbehandling i skrift och tal samt till olika typer av stöd till funktionshindrade.

Vanliga former för de olika typerna av språkstöd är olika typer av "Språkstugor", "Språkverkstäder" etc. där personal ofta finns tillgänglig för att på olika sätt stödja studenterna i deras uppsatsskrivande, inför framträdanden inför publik genom "Våga tala" - kurser t.ex. och inför olika typer av prestationer i form av exempelvis tentamensskrivningar och liknande.

Det senare knyter också an till de olika typer av stöd i form av kurser och seminarier om studieteknik samt stöd i studiesociala angelägenheter, som lärosätena ofta erbjuder. Exempel på det senare kan vara olika typer av kurser eller samtalsgrupper om stresshantering eller t.ex. arrangemang som handlar om att få "Balans i livet". Ofta anordnas dessa i samarbete med studenthälsovården på respektive lärosäte.

Finansieringen av verksamheterna som syftar till att förbättra språkbehandlingen hos studenterna är ofta reguljär och "tagen" från den centrala förvaltningens budget. I något fall förekommer också att verksamheten till en början finansierats med hjälp av särskilda medel från regeringen i syfte att bredda rekryteringen till lärosätet. Det senare gäller t.ex. Karlstad universitet. När det gäller viss verksamhet som angränsar till studenthälsovårdens områden samt till tros- och etikfrågor står även Svenska Kyrkan och andra trossamfund för en del av finansieringen. Detta gäller t.ex. Malmö högskola.

När det gäller stöd till funktionshindrade står det klart att lärosätesföreträdarna i de allra flesta fall uppfattar att regleringsbrevet ålägger dem alternativt ger möjlighet för dem att avsätta 0,3% av grundanslaget för stöd till funktionshindrade. De flesta lärosäten avsätter denna summa pengar och mer därtill för finansiering av olika typer av stödåtgärder såsom tolkar, anteckningshjälp, anpassad studiegång m.m. Utöver de 0,3 % av grundanslaget som avsätts använder sig en del av lärosätena också av ekonomiskt stöd från Sisus som tilldelas efter särskilt ansökningsförfarande, till förmån för olika typer av assistentrelaterat stöd för studenter med vissa typer av funktionshinder. En del av lärosätena har också ansökt om nationella anslag, vilka administreras och fördelas av Stockholms universitet. Dessa medel kan lärosätena ansöka om utifall att man har kostnader utöver de 0,3 % som är avsatta till verksamheten från grundanslaget.

Ofta finns flera tjänster avsatta alternativt knutna till verksamheten för stöd i språkbehandling respektive stöd till funktionshindrade. Det finns nästan alltid minst en samordnare, kurator eller liknande, som ägnar sig åt ärenden kring stödåtgärder för funktionshindrade. Utöver det kan det finnas olika typer av tolkar, dyslexipedagoger, assistenter, vars tjänster antingen är specifikt avsatta för eller knutna till verksamheten för stöd till funktionshindrade.

²⁵ Informationen i detta avsnitt bygger på uppgifter som finns i intervjureferaten. Intervjureferaten har sammanställts i form av matriser, vilka återfinns i appendix

4.8.1. Företrädarnas reflexioner och funderingar²⁶

En företrädare menar att förekomsten av stödåtgärder för att förbättra studenternas språkbehandling, i form av den Språkverkstad som inrättats vid lärosätet, är ett resultat av den volymökning av studenter, som kommit till stånd de senaste 30 åren vid universitet och högskolor. Lärarna har noterat den sämre språkförmågan hos studenterna och sett behovet av ytterligare träning i svenska språket. Detta är förklaringen till att en Språkverkstad inrättats.

Samma lärosäte tog också ett strategiskt beslut och valde att inte ansöka om särskilda projektmedel från regeringen i syfte att bredda rekryteringen, då det ansågs vara större chans för kontinuitet i verksamheten om lärosätet själv finansierade Språkverkstaden.

När det gäller stöd till funktionshindrade i form av olika stödåtgärder, menar någon företrädare att vissa av insatserna kanske egentligen inte skulle behövas. Det är en pedagogisk utmaning för lärarna att anpassa sig till dagens studenter och med lite nytänkande kan man anpassa undervisningen så att studenter med funktionshinder kan tillägna sig den ibland utan stöd i form av extra åtgärder, tror företrädaren.

En annan företrädare tar upp det faktum att den ökade mångfalden bland studenterna kräver nya insatser av lärosätet. I och med att elevunderlaget vid lärosätena idag är ett annat än tidigare, gäller det att stärka lärosätets kontakter ut i arbetslivet, bygga nätverk etc. Detta eftersom dagens studenter vid lärosätet inte i lika stor utsträckning som tidigare har ett etablerat nätverk i arbetslivet.

Någon företrädare tar också upp behovet av extra studiestödjande åtgärder och vill problematisera detta något. Vid ett mindre lärosäte är det nämligen inte säkert att sådana insatser behövs i samma utsträckning som vid ett större. Ett mindre lärosätes möjligheter att hålla små studentgrupper i undervisningen påverkar studentens vardag, och många gånger vänder sig studenterna direkt till lärarna för att få ”råd och dåd” [citat lärosätetsföreträdare]. Därmed spelar bl.a. lärarna en viktig roll för att ”det ska gå bra för studenterna”. [citat lärosätetsföreträdare]

En företrädare menar att det är fel att göra en distinktion mellan insatser som syftar till att förbättra studenternas studieresultat eller annan prestation under utbildningstiden, och insatser som syftar till att stödja och underlätta övergången från studier till arbete. Företrädaren menar nämligen att samtliga insatser syftar till samma sak; att hjälpa studenterna ut på arbetsmarknaden. Kan man t.ex. inte hålla en presentation inför publik under studietiden kommer man att få det problematiskt i arbetslivet senare. Så på så vis hänger insatserna och stödåtgärderna ihop.

²⁶ Följande reflexioner, tankar och åsikter är personliga och kommer från enskilda representanter och företrädare. Tankarna och funderingarna är inte nödvändigtvis representativa för en större grupp lärosätetsföreträdare.

5. SLUTSATSER OCH AVSLUTANDE REFLEXIONER

Syftet i denna studie är att undersöka förekomsten av och förutsättningarna för en rad aktiviteter och verksamheter som kan underlätta studenternas lärosätes- och utbildningsval. De aktiviteter och verksamheter som undersökts har varit studievägledning, uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier och annan studiestödjande verksamhet.

Studien syftar också till att undersöka förekomsten av och förutsättningarna för aktiviteter och verksamheter som kan underlätta studenternas övergång från studier till arbetsliv. För att ta reda på detta har förekomsten av Arbetslivscenter/Career Center, arbetsmarknadsdagar och praktik i utbildningen undersökts.

Kortfattat kan man sammanfatta det med att lärosätenas arbete med att både underlätta ”klivet in” och ”klivet ut” från högskolan har studerats.

Informationen som framkommer i denna studie är omfattande och mångfacetterad och berör både små och stora aspekter i lärosätenas arbete med studierådgivande och arbetslivsinriktade verksamheter och aktiviteter.

Nedan redogörs först för några slutsatser kring de aktiviteter och verksamheter som kan underlätta studenternas lärosätes- och utbildningsval, och sedan för de aktiviteter och verksamheter som kan underlätta övergången från studier till arbete.

Studievägledningen tycks ofta bestå av medarbetare med studie- och yrkesvägledarutbildning. Det torde vara till godo för studenternas möjligheter att få god och kvalificerad vägledning. Det skiljer sig dock åt i vilken utsträckning företrädarna uppger att de arbetar enligt särskild vägledningsmetodik eller efter särskilda samtalsmodeller. Det är svårt att avgöra om detta beror på att vägledarna i olika stor utsträckning arbetar efter särskild metodik eller särskild modell, eller om det beror på att de har olika uppfattning om huruvida det är bevänt att ta upp i samtalet.

Det är också svårt att uppskatta i vilken utsträckning studenterna har tillgång till den vägledning som finns. En fingervisning om möjligheterna till detta ges av antalet studenter i förhållande till antal studievägledare. Antalet vägledare utgörs av mellan en till som mest 20 tjänster medan antalet studenter är flera tusen. Å andra sidan är det svårt att dra alltför långtgående slutsatser av detta då det också finns studievägledare på institutions- och programnivå.

Något som är mindre vanligt förekommande är uppföljning av studenter som inte fullgör sina studier. Samtidigt uppger också några lärosätesföreträdare att rekrytering av studenter är en viktig uppgift. Tanken att det i dessa fall tycks viktigare för lärosätena att rekrytera studenterna än att se till att de sedermera klarar av sina studier, ligger nära tillhands.

Uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier förekommer till del på lärosätena. När det genomförs sker det oftast på enskilda initiativ, av exempelvis studierektor eller utbildningsprogramansvarig. Det genomförs inte på ett systematiskt och återkommande vis vid lärosätena. När studierna genomförs är det inte alltid de offentliggörs, t.ex. via hemsidan eller anslagstavla. En slutsats som dras av detta är att studenternas möjligheter att ta del av information om tidigare studenters arbetsmarknadsanknytning, arbetsförhållanden, bedömning av kvalitet på studierna m.m. är dåliga.

Det är oklart varför denna typ av uppföljningsstudier inte genomförs regelbundet vid lärosätena. Ofta uppges tids- och resursbrist som en bidragande faktor. Någon företrädare uppger att det

finns oklarheter kring vem det egentligen är som skall genomföra uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier. En annan möjlig slutsats som kan förklara att studier inte genomförs på ett regelbundet sätt, är att lärosätena helt enkelt inte har tillräckligt starka incitament att ta reda på studenternas arbetsmarknadsanknytning efter det att studierna avslutats.

Annan studiestödande verksamhet som är vanligt förekommande vid lärosätena är olika typer av stöd för förbättrad språkbehandling. Detta visar sig genom att flertalet lärosäten har inrättat olika typer av Språkstugor och Språkverkstäder. Investeringarna görs med hjälp av medel från det reguljära statsanslaget. Något lärosäte uppger också att de från början finansierades av särskilda medel från regeringen.

Stödåtgärder för funktionshindrade är en annan typ av studiestödande verksamhet som är vanligt förekommande och investeringarna uppgår ofta till 0,3 % av grundanslaget. Därtill kommer ibland nationella medel från Stockholms universitet och från Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus). Vanliga typer av stödåtgärder är tolkar, särskilda läromedel m.m.

De investeringar som görs till förmån för funktionshindrade studenter är en indikator på att den utbildningspolitiska ambitionen kring breddad rekrytering har fått genomslag på landets lärosäten. Även inrättandet av Språkstugor och Språkverkstäder vid flertalet lärosäten kan vara ett resultat av den breddade rekryteringen.

Det är svårt att veta i vilken utsträckning dessa verksamheter och åtgärder tillgodoser studenternas behov. På samma sätt som när det gäller personal vid Arbetslivscentrerna är antalet medarbetare som är knutna till Språkstugorna och Språkverkstäderna relativt få. En slutsats som kan dras är dock att lärosätena tagit steg i riktningen att främja en breddad rekrytering till den högre utbildningen.

Arbetslivscenter/ Career Center förekommer vid 11 av 18 lärosäten och har relativt få medarbetare knutna till sig - mellan 0,75 till 4,5 tjänster. Ofta står lärosätet för grundfinansieringen, men det är också förekommande att länsarbetsnämnd, stiftelser, omkringliggande kommuner med flera är medfinansierare.

En orsak till att främst övergripande och bred verksamhet i form av CV-granskning, föreläsning av fackförbund etc. bedrivs, kan vara de relativt små resurser man har att använda sig av, i kombination med en stor målgrupp studenter med olika utbildningsbakgrund. Den breda och övergripande verksamheten kan stå i motsatsförhållande till att erbjuda fördjupad och individuell anpassad vägledning och information. Det kan också handla om att man inte vill konkurrera med studievägledningens åtaganden.

En slutsats som kan dras är att Arbetslivscenters/Career Centers i någon mening konkurrerar med Språkstugor och Språkverkstäder om investeringar, i och med att båda verksamheterna är frivilliga för lärosätena att tillhandahålla, samt att de båda ofta finansieras av den gemensamma förvaltningens budget.

Arbetsmarknadsdagar är ofta väl etablerade verksamheter och förekommer på samtliga lärosäten. Gemensamt är också att de drivs av studenterna, antingen i regi av studentföreningar eller studentkår. En slutsats som kanske kan dras av detta är att lärosätena inte uppfattar denna typ av verksamhet som tillräckligt relevant och viktig för att själva stå för arrangemanget. Lärosätena bidrar dock ofta med visst ekonomiskt stöd.

En annan orsak kan vara att studenterna själva drivit och arbetat för att det är de själva som ska tillhandahålla verksamheten. Hursomhelst tycks verksamheten i dagsläget vara beroende av att studenterna vill, kan och väljer att ta på sig uppdraget att arrangera dagarna.

Praktik i utbildningen förekommer framförallt på professionsutbildningar och inte på teoretiskt breda utbildningar. Lärosätena har oftast inte anammat någon formell program- och/eller institutionsövergripande policy i frågan om praktik i utbildningen. Det tycks som att det är upp till varje institution och/eller utbildningsprogram att tillhandahålla möjligheten till praktik inom ramen för utbildningen.

Detta kan bero på lärosätenas organisation som ofta i hög grad är decentraliserad. Det kan också bero på att frågan om praktik i utbildningen i högre grad är en icke-fråga eller inte tillräckligt prioriterad för att ingå i något policydokument, jämfört med t.ex. frågan om breddad rekrytering.

Syftet med denna studie var som nämndes i inledningen, att ta reda på förekomsten av och förutsättningarna för en rad aktiviteter och verksamheter som kan underlätta studenternas val av lärosäte och utbildning samt övergång från studier till arbete.

En kort sammanfattande slutsats är att verksamheterna ofta *förekommer* men under knappa och organisatoriskt knepiga förhållanden, t.ex. med avseende på finansiering och arrangemang. *Förutsättningarna* för aktiviteterna och verksamheterna är därmed inte alltid de bästa.

Låt mig också slutligen lyfta några övergripande reflexioner och funderingar kring resultaten av denna studie. Uppgifterna som lärosätena har lämnat ger nämligen upphov till en hel del frågor.

I detta avsnitt har jag listat ett antal möjliga slutsatser samt förklaringar till sakernas tillstånd när det gäller en rad aktiviteter och verksamheter på lärosätena. Samtliga aktiviteter och verksamheter är på olika sätt viktiga för att underlätta studenternas ”kliv in” men också ”kliv ut” från högskolan. Jag har utgått från information om hur just *lärosätena* arbetar med dessa aktiviteter och verksamheter.

Det tycks dock som att lärosätesföreträdarna inte alltid är på det klara med vem som *ska* och vem som *bör* göra vad. Ibland kan det handla om en ansvars- och rollfördelning mellan lärosätena och tillsynsmyndighet som behöver tydliggöras, t.ex. när det gäller ansvaret för uppföljningsstudier avseende studenternas arbetsmarknadsanknytning.

Ibland kan det också handla om verksamheter som rör sig i gränsområdet mellan utbildnings- och arbetsmarknadspolitik, såsom exempelvis arbetsförmedling och matchningsinsatser mellan student och arbetsgivare, och som därmed kan behöva uppmärksammas för att inte riskera att trilla mellan stolarna.

Vad som ska göras inom ramen för vilket område är en svår och komplex fråga som är viktig att bereda och diskutera. Oavsett hur man ser på rollfördelningen mellan tillsynsmyndighet och lärosäten samt mellan utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken, är det viktigt att den är tydlig och väl motiverad.

Denna studie har bidragit till att redogöra för vad som görs på högskolor och universitet idag. Förhoppningsvis kan detta också bidra till den viktiga diskussionen om hur – och i vems regi – arbetslivsinriktade och studierådgivande verksamheter bäst kan anordnas i framtiden.

REFERENSER

Litteratur

Esaiasson, P., Gilljam M., Oscarsson H. & Wängnerud L. ”Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad”. (2005).

Forneng, S., Lindqvist, T., Eriksson, H. och Vikenmark, S. ”Etableringen på arbetsmarknaden”. *Högskoleverkets rapportserie 2003:7* R. (2003)

Furusten, T., Mähler, H., Sjöstrand, A. ”Högskola och arbetsmarknad i England, Finland och Frankrike”. *Högskoleverkets rapportserie 2005:8* R (2005b)

Gartell, M. och Regnér, H.. ”Arbetsmarknaden för högskoleutbildade. Inkomstutveckling och geografisk rörlighet under 1990-talet”. Sveriges Akademikers Centralorganisation. (2002).

Gartell, M. och Regnér, H.. Sambandet mellan val av högskola och inkomster efter examen för kvinnor och män. *Rapport 2005:12*. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. (2005)

Lindqvist, T. ”Etableringen på arbetsmarknaden – examinerade 2001/02”. *Högskoleverkets rapportserie 2005:42* R. (2005a)

Lönn, M. ”Högskolan samverkar”. *Högskoleverkets rapportserie 2004:38* R. (2005c).

Persson, H. ”Kunskapens läge”. Sveriges Akademikers Centralorganisation. (2005)

Regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende Gemensamma bestämmelser för universitet och högskolor m.m.

Westlund, H. ”Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet. En kunskapsöversikt” *Working paper 2003:28*. Institutet för tillväxtpolitiska studier och Institutet för studier av utbildning och forskning (2003).

Övrigt

Intervjureferat/skriftliga svar från företrädare för 18 lärosäten; Göteborgs universitet, Karlstad universitet, Karolinska institutet, Kungliga tekniska högskolan (KTH), Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet, Örebro universitet, Malmö högskola, Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan på Gotland och Södertörns högskola.

Matris 1. Arbetslivscenter/Career Center

Definitioner

Under undersökningsområdet Arbetslivscenter/Career Center presenteras huruvida ett sådant existerar eller inte (*ja/nej*), om verksamheten har egen budget eller inte samt dess eventuella storlek, (*egen budget/storlek*), antal tjänster (heltidsekvivalent) knutna till verksamheten (*antal tjänster (heltid)*), hur många studenter som läser vid lärosätet och hur många av dessa som är helårsstudenter (*Antal studenter/varav helårsstudenter*), vilken den huvudsakliga verksamheten som bedrivs vid Arbetslivscenter/Career Center är (*verksamhet*), huruvida lärosätet står för den huvudsakliga finansieringen av Arbetslivscenter/Career Center eller inte (*Grundfinansiering*), huruvida det finns någon medfinansiering från annan part och i så fall vilken (*Medfinansiering*), huruvida Arbetslivscenter/Career Center är permanent verksamhet vid lärosätet eller inte, och i så fall sedan hur länge (*Permanent verksamhet*), huruvida det sker några målgruppsinriktade insatser från lärosätets sida mot en viss grupp studenter; i början, mitten och/eller mot slutet av studentens utbildning, via exempelvis särskild marknadsföring av Arbetslivscenters verksamheter, (*Målgruppsinriktat*) samt under vilken period av utbildningen, början, mitten och/eller mot slutet som studenterna främst nyttjar verksamheterna vid Arbetslivscenter (*Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna*).

Basutbud inom ramen för *Verksamheter* definieras som en rad aktiviteter som erbjuds vid Arbetslivscenter/Career Center, såsom seminarier och föreläsningar kring att söka arbete, CV-skrivande samt olika typer av arbetsgivar- och fackförbundsrepresentationer.

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Ja/Nej	Egen budget/ storlek (2004/2005)	Antal tjänster (heltid)	Antal studenter/varav helårsstudenter (2004/2005)	Verksamhet	Grund- finansiering	Med- finansiering	Permanent verksamhet	Målgrupps- inriktat	Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna
<i>Göteborgs universitet</i>	Ja	Ja/1,3 mkr	2,3		-Basutbud	Nej	Ja -LAN -Västra Götalandsreg	Nej	Nej	Slutet
Karlstads universitet	Ja	Ja/2,7 mkr	4,5 ¹³	10 500/8003	-Basutbud -förmedling av fadderftg -Nat.Ex- jobbpoolen -Rekrytering o förmedling av praktikplatser -Individuella samtal	Oklart ¹⁴	Ja -kommun -stiftelser -länsstyrelsen -LAN m.fl.	Ja, sedan 2003		Slutet

	Ja/Nej	Egen budget/ storlek (2004/2005)	Antal tjänster (heltid)	Antal studenter /varav helårsstudenter (2004/2005)	Verksamhet	Grund- finansiering	Med- finansiering	Permanent verksamhet	Målgrupps- inriktat	Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna
Örebro universitet	Nej									
Malmö högskola	Nej ⁵									
Chalmers tekniska högskola	Ja	Ja / 2 mkr	2,55	10 300/ 7540 ¹	-Basutbud -Karriär- vägledning Rekryterings- tjänster	Ja	Nej	Ja, sedan 2005		Slutet
Handels- högskolan i Stockholm	Ja	Ja / 1,1 – 1,2 mkr/år	1,2		-Basutbud -Skills programs -informations- bank (virtuellt Career Center)	Ja	Nej	Ja, sedan 1999	Ja, Mitten ³	
Högskolan på Gotland	Nej									
Södertörns Högskola	Ja ¹¹		0,75 ¹²	11 287 / 6438	-Basutbud -förmedling av examensjobb o likn. -Karriär- grupper i samarbete med interna studie- vägledningen	Ja			Nej	Slutet

¹ egen beräkning på uppgift från Chalmers hemsida (civ.ing. och arkitektstud. + högskoleing. och sjöbefälsprogramsstud..)

³ I mitten av utbildningen när studenterna ska välja utbildningsinriktning, genomför Career Center riktade inbjudningar till just dessa studenter. Då bjuds de bl.a. in till officiella samtal (panelsamtal) där tidigare studenter medverkar och berättar om sitt val av utbildning, arbetsmarknad etc.

⁴ Tidigare fanns ett arbetslivscenter som drevs i form av ett Mål 1-projekt under tre år. Medfinansierare var ett antal kommuner, Länsstyrelsen och Mittuniversitetet självt.

⁵ Malmö högskola har inget Arbetslivscenter/Career Center men däremot existerar karriärplanering inom någon kurs som ett poänggivande och obligatoriskt moment.

⁶ Växjö universitet bedrev under 2000-2001 en projektverksamhet med Arbetslivscenter/Career center. P.g.a. besparingar avvecklades dock arbetslivscentret efter projekttidens slut. Till grund för detta låg en intern utvärdering av verksamheten.

⁷ I och med att Studentportalen på lärosätets hemsida är under omformande, är det ”på gång” att marknadsföringen ska bli målgruppsinriktad.

⁸ Under 2005/2006 har Karriärcenter tillfälligt utökat sin verksamhet med en projektanställd medarbetare som under ett år bl.a. ska arbeta med företagskontakter.

⁹ Vid starten 1999 drevs Karriärcenter av Kåren som arvoderade studenter för att leda verksamheten. Fr o m 2003 drivs Karriärcenter dock av KTH självt.

¹⁰ Sedan 2003 finansieras också Karriärcenter helt av KTH. Detta var också en önskan från Kårens sida, att KTH skulle driva och finansiera verksamheten.

¹¹ Södertörns högskolas karriärcenter går under namnet KompetensForum.

¹² Två medarbetare arbetar på 50 % respektive 25 % med KompetensForum

¹³ Denna personalstyrka inkluderar en visstidsanställd medarbetare och en medarbetare som arbetar som projektledare för arbetsmarknadsdagen; HotSpot.

¹⁴ Universitetet bidrar med 330 000 kr i anslag, men Vägvalet får också in pengar från universitetet när olika utbildningar köper tjänster av Vägvalet..

¹⁵ En utökning med ½ tjänst är på gång inför 2006. Det finns dessutom på den tekniska fakulteten karriärservice i form av en ½ tjänst, och på den ekonomiska fakulteten ett ”Karriärcenter” där 1,2 tjänster är avsatta för verksamheten.

¹⁶ Arbetslivscenter erbjuder sig att medverka vid introduktionsmöten för framförallt samhällsvetare och humanister.

Matris 2. Arbetsmarknadsdagar

Definitioner

Under undersökningsområdet *Arbetsmarknadsdagar* presenteras huruvida sådana arrangeras vid lärosätet eller inte (*Ja/Nej*), vem eller vilken part som står som huvudarrangör av dagarna (*Huvudarrangör*), huruvida lärosätet bidrar med finansiering av arbetsmarknadsdagarna eller inte (*Medfinansiering av lärosätet*), vilken den huvudsakliga verksamheten under dagarna är (*Verksamhet*), huruvida det sker några målgruppsinriktade insatser mot en viss grupp studenter; i början, mitten och/eller mot slutet av utbildningen, via exempelvis särskild marknadsföring av arbetsmarknadsdagarna (*Målgruppsinriktat*), under vilken period av utbildningen; början, mitten och/eller mot slutet som studenterna främst nyttjar verksamheterna som arrangeras under arbetsmarknadsdagarna (*Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna*) samt huruvida arbetsmarknadsdagarna från år till år är återkommande arrangemang vid lärosätet, och i så fall sedan hur länge. (*Återkommande arrangemang*).

Basutbud inom ramen för *verksamheter* definieras som att arbetsgivare finns representerade i montrar under arbetsmarknadsdagarna samt att föreläsningar och seminarier på teman med anknytning till arbetslivet arrangeras.

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Ja/Nej	Huvud-arrangör	Med-finansiering av lärosätet?	Verksamhet	Målgruppsinriktat	Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna	Återkommande arrangemang
Göteborgs universitet	Ja	-Student-föreningar -Kåren -Karriär-centrum ²⁰	Ja, i något fall ²¹	Basutbud Kontaktsamtal	Oklart ²²	Slutet	Ja, de större arrangemangen sedan ca 10 år tillbaka, medan de mindre arrangeras mer sporadiskt, beroende av studenternas engagemang och vilja
Karlstads universitet	Ja.	Universitetet i form av anställd projektledare ¹⁹	Nej, den finansierar av utställar-intäkter samt sponsorer	Basutbud Kontaktsamtal	Nej	Slutet	
Karolinska institutet	Ja ¹⁰	Student-förening. ¹¹		-Seminarier -Presentation av arb.givare -Resa och uppehålle t. klinik ¹²	Ja, mitten/slutet	Mitten/slutet ¹³	Ja, för vissa av utb.

	Ja/Nej	Huvud-arrangör	Med finansiering av lärosätet?	Verksamhet	Målgruppsinriktat	Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna	Återkommande arrangemang
Kungliga Tekniska Högskolan	Ja	Kåren	Nej ⁹	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Slutet	Ja, sedan 1980
Linköpings universitet	Ja	Kåren	Nej ¹⁵	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Mitten/slutet	Ja, men det beslutas från år till år om dagarna skall arrangeras eller inte
Luleå tekniska universitet	Ja	Kåren	Nej ³	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Slutet	
Lunds universitet	Ja	-Kärer -Studentföreningar	Nej ²³	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Mitten/slutet	Ja
Mitt-universitetet	Ja	Kåren ¹⁷	Nej ¹⁸	-Basutbud -Kontaktsamtal	Ja	Slutet	Nej, det bestäms från år till år
Stockholms universitet	Ja	Studentförening.			Nej	Slutet	
Umeå universitet	Ja	-Kåren -Studentföreningar	Oklart ²	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Slutet	Ja

	Ja/Nej	Huvud arrangör	Med-finansiering av lärosätet	Verksamhet	Målgruppsinriktat	Del av studietid studenterna främst nyttjar verksamheterna	Återkommande arrangemang
Uppsala universitet	Ja	Studentföreningar	Oklart ²	-Basutbud -Kontaktsamtal			Ja
Växjö universitet	Ja	Studentföreningar	Indirekt från institutionerna ⁴	-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Slutet	Ja
Örebro universitet	Ja	Drivhuset	Indirekt, via stöd till Drivhuset	-Basutbud -Kontaktsamtal	I viss mån ¹⁴	Början	Ja, sedan 1980-talet
Malmö högskola	Ja ¹	Kåren	Nej				Ja, sedan 2000
Chalmers tekniska högskola	Ja	Kåren	Nej		Ja, slutet		Ja, sedan 1974
Handels-högskolan i Stockholm	Ja	Kåren	Nej ¹⁶				Ja
Högskolan på Gotland	Ja	Studentförening. ⁵	Nej ⁶	-Basutbud -Kontaktsamtal ⁷	Ja, medlemmar ⁸	Slutet	Ja, sedan 1994 (ekonomer) samt 2000 (humanister och övriga)
Södertörns högskola	Ja	Kåren Studentförening.		-Basutbud -Kontaktsamtal	Nej	Slutet	Ja, sedan 1998

- ¹ Arbetsmarknadsdagar arrangeras inom fyra av sex utbildningsområden vid Malmö högskola.
- ² Arbetsmarknadsdagarna som arrangeras får någon typ av ekonomiskt stöd från lärosätet, men det är oklart i vilken utsträckning.
- ³ Luleå tekniska universitet bistår dock med tillhandahållandet av lokaler och indirekt genom kärstödet.
- ⁴ Det varierar i vilken utsträckning institutionerna ger stöd till studerandeföreningarna. Alla föreningar får dock någon typ av stöd.
- ⁵ Det är de studentföreningar (ämnesföreningar) som ingår i Studentkåren som arrangerar arbetsmarknadsdagarna.
- ⁶ Högskolan på Gotland bistår dock med tillhandahållandet av lokaler och utrustning.
- ⁷ Det skiljer sig åt mellan ämnesföreningarna i vilken utsträckning arbetsmarknadsdagarna arrangerar seminarier, föreläsningar, kontaktsamtal etc.
- ⁸ I och med att det är studentföreningarna som arrangerar arbetsmarknadsdagarna är det deras eget urval av studenter, nämligen medlemmar, som bjuds in till arbetsmarknadsdagarna.
- ⁹ KTH bidrar dock indirekt via det ekonomiska stöd som går till Kåren.
- ¹⁰ Arbetsmarknadsdagar förekommer alternativt har förekommit på ett fåtal av KI:s utbildningar.
- ¹¹ De arbetsmarknadsdagar (eller motsvarande verksamhet i mindre omfattning) som hållits, har oftast kommit till på initiativ av någon studerandeförening.
- ¹² Det senare gällde specifikt för studenter på logopedprogrammet, efter att de under några dagar i slutet av utbildningen bjudit in arbetsgivare. Ett resultat av dessa träffar var att studenterna blev bjudna på resa och uppehälle till kliniker i Norrland, då dessa haft svårigheter att rekrytera arbetskraft.
- ¹³ Arrangemangen riktas främst mot studenter i mitten eller i slutet av sin utbildning. Därmed nyttjas de även av studenterna i slutet av utbildningen.
- ¹⁴ Information om arbetsmarknadsdagarna går ut till prefekterna, som i sin tur ibland väljer att rikta sin information mot en viss grupp studenter, t.ex. avgångseleverna. I övrigt sker en allmän inbjudan via annonsering etc.
- ¹⁵ Universitetet bistår dock med lokaler.
- ¹⁶ Handelshögskolan bistår med lokaler. I övrigt finansieras verksamheten av de deltagande företagen.
- ¹⁷ Studentföreningarna anordnar också mindre arbetsmarknadsdagar utöver de som Kåren anordnar.
- ¹⁸ Mittuniversitetet bidrar dock t.ex. genom att dess samverkansavdelning deltar i en referensgrupp tillsammans med företrädare för bl.a. olika arbetsmarknadsparter, i syfte att stödja Kåren i dess arbete.
- ¹⁹ Därtill tillkommer ”frivilliga krafter” som bidrar under dagarna. Vägvalet stöttar och koordinerar verksamheterna.
- ²⁰ Studentföreningar och Studentkåren arrangerar arbetsmarknadsdagar. Karriärcentrum arrangerar en sommar- och extrajobbsmässa.
- ²¹ I vissa fall har någon enskilda institution bidragit med pengar till en arbetsmarknadsdag.
- ²² Informationsinsatser görs av respektive arrangör till ”sin” studentgrupp. Det är dock oklart om det sker några målgruppsinriktade insatser under en viss period av de respektive studentgruppernas utbildning.
- ²³ Lärosätet bidrar genom att tillhandahålla lokaler.

Matris 3. Studievägledning

Definitioner

Under undersökningsområdet *Studievägledning* presenteras hur många studievägledare som finns inom den gemensamma förvaltningen (*Antal studievägledare centralt*), hur många studenter som läser vid lärosätet och hur många av dessa som är helårsstudenter (*Antal studenter / varav helårsstudenter (2004/2005)*), vilken utbildningsbakgrund studievägledarna har (*Vägledarnas bakgrund*), vilken huvudsaklig verksamhet som bedrivs av studievägledarna (*Verksamhet*) samt huruvida det sker några målgruppsinriktade insatser gentemot en viss grupp studenter eller inte (*Målgruppsinriktat*).

Med *SYO-utbildning* avses studie- och yrkesvägledarutbildningen.

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Antal studievägledare centralt	Antal studenter / varav helårsstudenter (2004/2005)	Vägledarnas bakgrund	Verksamhet	Målgruppsinriktat
<i>Göteborgs universitet</i>	5 ²¹				
Karlstads Universitet	3 ¹³	10 500 / 8003	-grundutb. -högskoleexamen ¹⁴	-studievägledning -studieinformation -rekrytering	Ja, i viss mån ¹⁵
Karolinska Institutet	12 ¹⁸		-SYO-utb. -sällskapsvet. el. beteendevet. utb.	-information -vägledning -uppföljning	
Kungliga Tekniska Högskolan	2,75 ¹⁶	16 000 /	-SYO-utb. -Beteendevetare ¹⁷	-information -rekrytering -uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier -utfärdar ex.	
<i>Linköpings Universitet</i>					
Luleå tekniska universitet	10	13 500/ 8558 (2004)	-SYO-utb. -lärare ² -beteendevet. /utbildning inom aktuellt område ³	-individuell rådgivning -information -uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier	Ja, uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier
Lunds universitet					
Mittuniversitetet	5 ²³	13 000 / 8100	SYO-utb.	-rekrytering -information -samordnare f. funktionshindrade studenter -individuell vägledning -grupp vägledning	Ja, mot presumtiva studenter (rekryteringsaspekten) samt deltar i introduktion f. nyblivna studenter
Stockholms universitet	Ca 10 ¹	34 000 / 21 000	-ämneslärare -SYO-utb. -fortbildn. i väglednings-metodik	-information -fortbildning ⁵	

	Antal studievägledare centralt	Antal studenter / varav helårsstudenter (2004/2005)	Vägledarnas bakgrund	Verksamhet	Målgrupps inriktat
Umeå universitet	2,5-3 ⁴	28 000 / 16 900 (2005)	-SYO-utb.	-individuell rådgivning -rådgivning i grupp -fortbildn./konsultation ⁵	
Uppsala universitet	7 ¹	39 800 / 21 700 (2004)	-Ämne -SYO-utb.		
Växjö universitet	1 ⁹	15 000 / 6000 ¹⁰	-Utbildning inom aktuellt område ³	-rekrytering -information -uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier ¹¹	Ja, uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier
Örebro universitet	5,5 ¹⁹		-SYO-utb. -adjunkt-kompetens -socioonom	-ind.vägledn. -vägledn. i grupp -viss karriärplanering ²⁰	Oklart, men studievägledarna kan samla dem i grupp inför val i utb. t.ex.
Malmö högskola	Ca 9 ¹	/ 11 000	-SYO-utb. -socioonom -informatör ⁷	-ind.vägledn. -vägledn. i grupp -viss karriärplanering	Nej. För att få kontakt med studievägledningen krävs att studenten tar initiativ själv.
Chalmers tekniska högskola	20 ²⁴	10 300 /	- socioonom / beteendevetare eller motsvarande bl.a.	-mottagning -studiesocialt stöd -valinformation -individuella samtal -gruppsamtal -rekrytering ²⁵	
Handels-högskolan i Stockholm	2 ²²	Ca 1650 /	-civilekonom -fil kand	-uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier -individuell vägledning	Ja, uppföljning av studenter som ej fullgör sina studier
Högskolan på Gotland	1	/2100	SYO-utbildn.	-Allmän studie- vägledning ¹²	Ja, gentemot potentiella studenter
Södertörns Högskola	4 studievägledare 1 studie- och karriär- vägledare ²⁶	11287 / 6438	-SYO-utbildning -socioonom	-bemannar infocenter -enskild vägledning -vägledning i grupp -rekrytering	

- ¹ Utöver studievägledarna på centrala förvaltningen finns också studievägledare på hel- eller deltid på institutions- och/eller programnivå.
- ² Dessa lärare har en bakgrund på det program vars studenter de vägleder.
- ³ Dessa vägledare har utbildning inom det ämne vars studenter de vägleder.
- ⁴ Det finns 2,5-3 tjänster omräknat till heltid vid den centrala studievägledningen. Utöver det finns det studievägledande resurser på institutionerna. Dessa kan variera från att utgöra 25 % av en tjänst upp till en heltid.
- ⁵ Fortbildningen/det konsultativa arbetet sker gentemot institutionerna och dess studievägledare.
- ⁹ Utöver den studievägledare som tillhör den gemensamma förvaltningen, tillkommer också en studievägledare på respektive institution (sju stycken). Dessa arbetar i sin tur hel- eller deltid med studievägledning.
- ¹⁰ Ca 6000 av dessa är studenter som läser ett utbildningsprogram.
- ¹¹ Det varierar från studievägledare till studievägledare i vilken omfattning man följer upp studenter som ej fullgör sina studier.
- ¹² Den allmänna studievägledningen innebär bl.a. olika rekryteringsaktiviteter.
- ¹³ Utöver studievägledarna på centrala förvaltningen finns också studievägledare på hel- eller deltid på institutionerna.
- ¹⁴ Samtliga studievägledare har högskoleexamen. Det finns däremot inget krav från universitetets sida att studievägledarna ska ha studie- och yrkesvägledarutbildning. De som arbetar på institutionsnivå ska ha sin grundutbildning inom något av de ämnesområden som är representerade på den egna institutionen. Samtliga studievägledare erbjuds att gå en internutbildning i form av vägledarutbildning, efter att ha jobbat ett år som studievägledare.
- ¹⁵ Studievägledarna deltar i introduktioner för nykomna studenter och möter således samtliga nybörjarstudenter. Studievägledarna genomför läsårsvisa uppföljningar av studenternas resultat och tar ofta kontakt med dem som släpar med tentamina.
- ¹⁶ Utöver de studievägledare som finns inom den centrala förvaltningen, finns också ett antal studievägledare på utbildningsprogramnivå. Sammantaget är studievägledarna ett 20-tal.
- ¹⁷ De studievägledare som är verksamma på utbildningsprogramnivå har *oftast* någon typ av beteendevetarutbildning.
- ¹⁸ Därtill tillkommer sex medarbetare på institutionerna som till del arbetar med studievägledning. Sammanlagt uppskattar KI att det kan röra sig om 14 personer som arbetar med studievägledning (heltidsekvivalent). Därmed går det ca 400 studenter på en studievägledare/medarbetare m. studievägledningsuppgifter.
- ¹⁹ 2,5 av tjänsterna utgörs av studievägledare specifikt inriktade mot lärarstudenter. Utöver dessa studievägledare finns också en studievägledare på respektive institution (13 st.)
- ²⁰ Karriärplanering/karriärsamtal sker ”vid behov”. Det är dock oklart vad ”vid behov” innebär, t.ex. om det krävs att studenterna själva tar kontakt.
- ²¹ Utöver de studievägledare som finns inom den centrala förvaltningen finns också studievägledare på hel- eller deltid på institutionsnivå.
- ²² Två studievägledare delar på en heltidstjänst.
- ²³ Det finns också studievägledare på institutionsnivå på både hel- och deltid.
- ²⁴ Alla studievägledare tillhör samma avdelning under den centrala administrationen, samtidigt som de är programknutna.
- ²⁵ Några studievägledare arbetar också med SI (supplementation instruction), mentorprogram, karriärvägledning i grupp, Peer Help m.m.
- ²⁶ Tre av de fyra studievägledarna arbetar som ”institutionsvägledare” d.v.s. för studenter på kurser och program. De är dock anställda inom den gemensamma förvaltningen.

Matris 4. Praktik i utbildningen

Definitioner

Under undersökningsområdet *Praktik i utbildningen* presenteras huruvida möjligheten finns för studenter som läser fristående kurser att göra praktik inom ramen för utbildningen (*Praktik – fristående kurs*), huruvida möjligheten finns för studenter som läser ett utbildningsprogram att göra praktik inom ramen för utbildningen (*Praktik – utbildningsprogram*) samt huruvida det finns en övergripande formell hållning vid lärosätet, uttryckt i policydokument eller liknande, när det gäller möjligheten att göra praktik inom ramen för utbildningen (*Övergripande hållning*).

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Praktik - fristående kurs	Praktik - utbildningsprogram	Övergripande hållning
<i>Göteborgs universitet</i>	Förekommer		Nej
Karlstads universitet	Förekommer ⁹	Ja, -professionsutbildn. -vissa teoretiska utbildn. ¹⁰	Nej
Karolinska institutet		Ja, -kliniskt förlagd utbildning, verksamhetsförlagd utbildning alternativt fältstudier	
Kungliga Tekniska Högskolan	Nej	Nej	Nej
<i>Linköpings universitet</i>	Oklart	Ja, -professionsutbildn.	Nej
Luleå tekniska universitet	Nej	Ja, -professionsutbildn. ³	Nej
Lunds universitet			
Mittuniversitetet		Ja, ca hälften av programmen	Ja
Stockholms universitet	Nej	Ja, -professionsutbildn.	Nej
Umeå universitet	Nej	Ja -professionsutbildn.	
Uppsala universitet	Nej ¹	Ja, -professionsutbildn. -vissa teoretiska program ²	Nej, förutom områdena medicin, farmaci, vård och lärare
Växjö universitet		Ja, -professionsutbildn. -vissa teoretiska program ⁸	
<i>Örebro universitet</i>		Ja, -professionsutbildn. ¹²	Nej

	Praktik - fristående kurs	Praktik - utbildningsprogram	Övergripande hållning
Malmö högskola	Förekommer ⁶	Ja, -professionsutbildn ⁷ -teoretiskt program: Fred - Konflikt - Internationella relationer	Nej
Chalmers tekniska högskola	Nej	Nej ⁴	
Handels- högskolan i Stockholm	Finns inga fristående kurser	Nej ¹¹	Ja, Studenterna ska inte ha obligatorisk praktik i examen.
Högskolan på Gotland		Ja, -Byggnadsvårds- programmet	Nej
Södertörns högskola	Nej	Ja, teoretiska program: -Journalistik och multimedia -Politik, Ekonomi och Organisation -Europaprogrammet t.ex.	Nej

¹ utom möjligtvis i enstaka fall.

² Här kan det dock skilja sig åt. Exempelvis erbjuds studenterna inte möjlighet till praktik inom ramen för utbildningen på Ekonomiprogrammet, men däremot erbjuds studenterna detta i det närliggande Politics Magisterprogrammet.

³ På samtliga civilingenjörsutbildningar har studenterna möjlighet att ta studieuppehåll från utbildningen för att göra praktik. Lärosätet bistår med hjälp med kontakter etc. Praktiken är dock inte poänggivande och det är upp till studenten själv att hitta en praktikplats.

⁴ De högskoleingenjörer som läser en coop-utbildning erbjuds att göra praktik under sommaren medan ordinarie undervisning sker under terminerna.

⁶ Inom Aspirantutbildningen t.ex., (som ges som fristående kurs) erbjuds möjlighet till praktik. Det finns också ytterligare fall där praktikinslag ingår i utbildningen.

⁷ Ca 2/3 av utbildningsplatserna inom de professionsinriktade utbildningsprogrammen har praktik som en del av utbildningen, enligt en uppskattning av högskolans företrädare.

⁸ T.ex. en ekonomutbildning: ”Enterprise and Business Development” och utbildningsprogrammet ”Internationell administration med språk” har praktik i utbildningen.

⁹ T.ex. på några sommarkurser inom innovation och design samt maskinteknik erbjuds studenterna praktik.

¹⁰ T.ex. Politics Magisterutbildningen erbjuder studenterna möjlighet att göra praktik.

¹¹ Däremot finns möjligheten för studenterna att söka ”internships” utanför utbildningens ramar, vilket förmedlas via Studentkåren.

Matris 5. Uppföljning av studenter efter avslutade studier

Definitioner

Under undersökningsområdet *Uppföljning av studenter efter avslutade studier* presenteras huruvida uppföljningsstudier genomförs av den gemensamma förvaltningen på respektive lärosäte (*Uppföljning från centralt håll*), huruvida uppföljningsstudier genomförs av institutionerna eller utbildningsprogrammen (*Uppföljning från lokalt håll*), vad för slags information de ev. uppföljningsstudier som genomförs efterfrågar (*Innehåll i de uppföljningar som genomförs*) samt huruvida de ev. uppföljningsstudierna offentliggörs eller inte (*Offentliggörs uppföljningarna?*)

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Uppföljning från centralt håll	Uppföljning från lokalt håll	Innehåll i de uppföljningar som genomförs	Offentliggörs uppföljningarna?
<i>Göteborgs universitet</i>	Nej			
Karlstads universitet	Förekommer	Förekommer	-bedömning av utbildningens innehåll -arbetsmarknadsankn. inkl. karriärmönster -behov av fortbildning -intresse av att bidra till utbildn. (fadder, praktikplats etc.)	
Karolinska institutet		Förekommer	-utbildningens innehåll -motsvarar yrkeslivets krav? -arbetsmarknadsankn.	
Kungliga Tekniska Högskolan	Har förekommit ¹⁰	Förekommer ¹¹	-utbildningens innehåll bl.a.	
<i>Linköpings universitet</i>	Nej	Förekommer		
Luleå tekniska universitet	Nej	Förekommer ³	-utbildningens innehåll	
Lunds universitet				
Mittuniversitetet	Nej	Oklart ¹²		
Stockholms universitet	Nej	Förekommer ⁶	-arbetsmarknadsankn. -arbetsförhållanden / förmåner	Ja, -broschyrer -hemsidan
Umeå universitet	Nej	Förekommer ⁴		
Uppsala universitet	Nej ²	Förekommer	-arbetsmarknadsankn. (doktorsexamen)	
Växjö universitet	Nej	Förekommer		
<i>Örebro universitet</i>	Nej	Förekommer		
Malmö högskola	Nej ⁷			

Chalmers tekniska högskola	Nej	Ja, i liten skala	-arbetsmarknadsankn. -CC:s aktiviteter	
Handels- högskolan i Stockholm	Ja, samtliga studenter som tar examen ¹		-arbetsmarknadsankn. -arbetsförhållanden / förmåner	Ja, på hemsidan, särskilda broschyrer samt annons i dagspress.
Högskolan på Gotland	Förekommer ⁹		-arbetsmarknadsankn. -utbildningens kvalitet	Ja, en av de två uppföljningar som genomförts.
Södertörns högskola	Förekommer ⁸		-arbetsmarknadsankn. - utbildningens innehåll	Ja, uppföljningen som genomfördes 2002 presenterades för studenter på arbetsmarknadsdagar.

¹ Uppföljningarna genomförs av samt ansvarar för av Career Center.

² Uppföljningar har dock genomförts på olika initiativ. T.ex. är en uppföljning av studenter med doktorsexamen nyligen genomförd vid lärosätet.

³ Inom t.ex. den filosofiska fakultetens ansvarsområde har uppföljningar av studenter efter avslutade studier genomförts.

⁴ Samhällsvetenskapliga fakulteten, Handelshögskolan i Umeå och civilingenjörsutbildningarna vid universitetet har gjort uppföljningsstudier av studenter efter avslutade studier. Huruvida detta sker systematiskt eller inte är oklart.

⁶ Vissa institutioner respektive fakulteter har genomfört uppföljningar av studenter.

⁷ Ett försök med uppföljning av studenter som hoppat av sin utbildning, i syfte att försöka kartlägga orsakerna, har tidigare genomförts som pilotprojekt från den centrala förvaltningens sida.

⁸ 2002 gjordes en uppföljning av nyexaminerade studenter.

⁹ Högskolan på Gotland har bl.a. gjort en undersökning hösten 2004 av de 500 ekonomstudenter som tagit examen de senaste åtta åren, samt låtit TEMO göra en webenkät som riktade sig till alla studenter i februari 2005.

¹⁰ För ett par år sedan gjordes uppföljningsstudier i samband med utvärderingar av civilingenjörsutbildningarna i landet, på initiativ av rektorerna för de tekniska högskolorna.

¹¹ Uppföljningar initieras på enskilda initiativ på utbildningsprogramnivå. T.ex. sker systematiska uppföljningar av studenter efter avslutade studier inom utbildningen i kemiteknik, tror KTH:s företrädare.

¹² Flera av institutionerna har sin egen alumniverksamhet, men det är oklart om denna verksamhet inkluderar uppföljningar av studenter efter avslutade studier eller om det rör sig om andra typer av alumniverksamheter.

Matris 6. Annan studiestödande verksamhet

Definitioner

Under undersökningsområdet *Annan studiestödande verksamhet* presenteras exempel på vad för slags typ av stöd som erbjuds studenter vid lärosätet, utöver det arbetslivsinriktade stödet (*Exempel på typ av stöd*), vilka investeringar som görs i ovanstående stödverksamheter alternativt verksamheternas budget (*Investeringar / Budget (i mkr)*), hur många tjänster som är kopplade till stödverksamheterna (*Antal tjänster kopplade till verksamheten*), huruvida finansieringen är reguljär och finansieras av grundanslaget alternativt av annan part (*Typ av finansiering*)

Kursiv stil = lärosäten som har haft möjlighet att läsa sina referat men inte inkommit med revideringar

	Exempel på typ av stöd	Investeringar / Budget (i mkr)	Antal tjänster kopplade till verksamheten	Typ av finansiering
Göteborgs universitet	-arrangemang f. språkstöd -stöd t. funktionshindrade - Student hjälper Student ²⁰		-En dyslexipedagog (80%) -10 st teckenspråkstolkare - En samordnare för stöd till funktionshindrade	-Reguljär -Nationella anslag från Stockholms universitet -SIDA
Karlstads universitet	-Skrivstödet -Stöd t. funktionshindrade bl.a inkl.ett: -Resurscentrum f. dyslektiker	0,3 % av grundanslaget ¹⁶	- En studievägledare (halvtid) - Oklart när det gäller Skrivstödet ¹⁷	Reguljär, både Skrivstödet samt stöd till funktionshindrade ¹⁸
Karolinska institutet	-språkverkstad -”Våga tala-kurser” -”Livet i akademien”			
Kungliga Tekniska Högskolan	-stöd t. funktionshindrade -studievanekurser -”våga tala”-kurser	0,3 % av grundanslaget ²⁴	En kurator f. att samordna stöd till funktionshindrade (100%)	Reguljär ²⁵
Linköpings universitet				
Luleå tekniska universitet	-studieteknik -matematikrep. -presentations-teknik -”Språkverkstad” -”Flexibelt lärande” ²¹ -stöd t. funktionshindrade	5 ²	5,5 personer ³	Reguljär
Lunds universitet				
Mittuniversitetet	-stöd t funktionshindrade - kurser i studieteknik -Studentindex ²³	0,3 % av grundanslaget ²¹	- 2 studievägledare samt 3 samordnare ²²	Reguljär
Stockholms universitet	-Språkverkstaden -stöd t. funktionshindrade -studieteknik -våga tala-kurs mm	0,6 ⁴	Ca 17 ⁵	Reguljär

Umeå universitet	-”övana skribenter” -språkstöd -Språkverkstad -studieteknik -våga tala-kurser -stöd t. funktionshindrade	2,5 ⁶	3 ⁷	-Reguljär -100 000 kr från Sibus ⁸
Uppsala universitet	-Språkverkstad -stöd t. funktionshindrade -studieteknik -våga tala-kurs etc. ¹¹	1 (Språkverkstad) 2,2 (stöd t. funktionshindrade)	Oklart	Reguljär
Växjö universitet	-Textverkstad -stöd t. funktionshindrade	1 ¹³	Oklart (Textverkstad) 1 (stöd t. funktionshindrade) ¹⁴	Reguljär
Örebro universitet	-skrivarstuga -”Våga tala-grupper” -stöd t funktionshindrade -kurser i studieteknik -integrationsprojekt	Oklart ¹⁹	Oklart, men 20 tolkar uppges vara anställda. Utöver det är studievägledarna engagerade samt ytterligare tre medarbetare. Därtill finns också personliga assistenter kopplade till stödet för funktionshindrade.	
Malmö högskola	-Språkverkstad -studieteknik -våga tala-kurs -karriärgrupper -CV-skrivning -stöd t. funktionshindrade -stresshantering etc. ⁹	Oklart ¹⁰		-Reguljär -Svenska Kyrkan -Ytterligare trossamfund
Chalmers tekniska högskola	-Stöd t. funktionshindrade		0,5 ²⁶	Reguljär
Handels-högskolan i Stockholm	-studieteknik -”Balans i livet” -stöd t. funktionshindrade			-Reguljär
Högskolan på Gotland	-Studieverkstad = språkbehandling, skriva uppsats -stöd till funktionshindrade	Ingen egen budget	Samtlig personal vid lärosätet bidrar till verksamheten. Ingen särskild tjänst är avsatt för Studieverkstaden.	-Reguljär -NUTEK -Mål 2 ¹⁵
Södertörns högskola	-”Kompassen” -stöd t. funktionshindrade -”Studentservice” -Språkverkstad ²⁶ -Bla. samtalsgrupper i samarbete med Kåren och Studenthälsan	Ca 4,4 mkr ²⁷ (exkl. stöd t. funktionshindrade och ”Språkverkstad”)	5,5 studievägledare 1 handläggare för funktionshinder ²⁸	Reguljär

¹”Flexibelt lärande” är ett IT-projekt som bl.a. riktar sig mot lärarna. Projektet kommer att övergå till reguljär verksamhet.

² Dessa medel utgår till projektet ”Flexibelt lärande”.

³ Fyra personer samt en IT-pedagog är kopplade till ”Flexibelt lärande”. De är sannolikt kopplade till projektet på del av sin tjänst. När det gäller stöd till funktionshindrade arbetar två personer med detta, vilket formellt sett utgör 0,5 heltidstjänst sammanlagt.

⁴ Språkverkstaden är från 2005 reguljär verksamhet. Innan dess drevs den i projektform och hade en budget på 1,8 mkr uppdelat på tre år dvs 0,6 mkr per år.

⁵ Ca 4-5 personer är knutna till Språkverkstaden på del av sin tjänst. Vidare finns också tio teckenspråkstolkare vid lärosätet. Det finns också en pedagogisk konsult och en dyslexipedagog.

⁶ Stödet till funktionshindrade samt kostnaden för Språkverkstaden och annan typ av språkstöd uppgår till 2,5 mkr per år. Av dessa utgör ca 1,5 mkr löner till tolkar.

⁷ Två heltidstjänster utslaget på tre personer är kopplade till Språkverkstaden. Utöver det tillkommer en tjänst som handikappsamordare.

⁸ Medel från Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) tillkommer efter särskilt ansökningsförfarande. Dessa medel utgår till stöd till fysiskt handikappade.

⁹ Studievägledningen samarbetar med Studentprästerna och Studenthälsan i något som kallas Studentmenyn. Bl.a. ovanstående aktiviteter är exempel på vad som ingår i Studentmenyn.

¹⁰ Det är svårt att uppskatta kostnaderna för bl.a. Språkverkstaden i och med att t.ex. språklärare ”går in och tar timmar”.

¹¹ Vissa av dessa aktiviteter drivs av Studenthälsan.

¹³ En miljon kronor motsvarar ca 0,3 % av grundanslaget till Växjö universitet 2005. Denna summa har lärosätet rätt att använda till stödåtgärder för funktionshindrade studenter.

¹⁴ En medarbetare arbetar på heltid med att förmedla hjälp till funktionshindrade i form av olika stödåtgärder. När det gäller verksamheten med Textverkstad är det ”ett par personer” som, med varierande tjänstgöringsgrad, är knutna till verksamheten.

¹⁵ Huvuddelen av finansieringen/investeringen står Högskolan för, men NUTEK bidrar med regionala utvecklingsmedel. Utöver det ges projektstöd inom ramen för Mål 2.

¹⁶ Detta gäller stödet till funktionshindrade.

¹⁷ Skrivstödet ”ligger” under Institutionen för kultur och kommunikation men är placerat på universitetsbiblioteket.

¹⁸ Till en början, 2001, drevs dock Skrivstödet med hjälp av särskilda medel som universitetet mottagit från dåvarande Utbildningsdepartementet. Dessa medel var särskilt avsatta för att stimulera den breddade rekryteringen till universitetet. Karlstad universitet fick 2,5 mkr.

¹⁹ Den sammantagna kostnaden/investeringen för de olika stödinsatserna är oklar. Som ett exempel nämns dock att kostnaden per syn- och/eller hörselskadad student på universitetet uppgår till 450 000 kr/år utöver de ordinarie kostnaderna för undervisning etc. Sammantaget studerar mellan 30-40 syn- och/eller hörselskadade studenter vid universitetet.

²⁰ Detta projekt är finansierat av SIDA och syftar bl.a. till att äldre studenter ska handleda yngre studenter i fråga om studieteknik, livsstilsfrågor etc.

²¹ Lärosätet avsätter 0,3 % av grundanslaget till stöd för funktionshindrade studenter. Detta avsättning motsvarar i kronor 1 308 000.

²² Denna personalstyrka är arbetar på olika sätt med stödåtgärder till funktionshindrade.

²³ Studentindex bygger på enkäter som behandlar frågor om studentens uppfattning om studierna bl.a.

²⁴ KTH har kostnader på 1,2 mkr/år för löner etc. till teckentolkare bl.a. Det bör också påpekas att 0,3 % av grundanslaget endast har att göra med finansiering av stödet till funktionshindrade.

²⁵ Det är oklart om KTH också har ekonomiskt stöd från Sisus samt om de sökt nationella medel från Stockholms universitet för ev. kostnader utöver 0,3 % av grundanslaget.

²⁵ Två medarbetare delar på en halvtidstjänst.

²⁶ ”Kompassen” är ett studentcentrum som bemannas av en handläggare från CSN, en studievägledare samt en internationell handläggare. Lärosätet erbjuder också en tjänst för studenterna i form av inrättat telefonnummer för samtal om antagning, kurser, program etc. vilket går under namnet ”Studentservice”.

²⁷ I kostnaden på 4,4 mkr ingår kostnader för studievägledare, ”Kompassen” samt ”Studentservice”.

²⁸ Utöver detta anlitas studenter för att bidra med stöd till funktionshindrade studenter, samt tolkar från Stockholms universitet. Storleken på investeringarna för funktionshindrade studenter varierar kraftigt beroende på hur många döva studenter som studerar vid lärosätet.

TELEFONINTERVJU MED HÖGSKOLEFÖRETRÄDARE

Namn:

Titel:

Högskola/universitet:

E-post och telefon:

Huvudfrågor:

Hur kan man underlätta studenternas utbildningsval?

Hur kan man underlätta övergången från studier till arbete?

1. Arbetslivscenter/Career center

- a) Ja/Nej?
- b) Målgrupp?
- c) Vilken är den huvudsakliga verksamheten? Relativa siffror?
- d) Bedriver ni någon verksamhet för att stödja egenföretagande?
- d) Utförare? Konsulter, fackförbund etc.?
- e) Vad har ni för samarbete med liknande verksamheter regionalt/nationellt/internationellt?
- f) Hur sker utvärdering av den egna verksamheten? Av vem initieras den (centrala förvaltningen, er själva etc.)?
- g) Vad får utvärderingen för konsekvenser (för innehållet i verksamheten, omfattningen av verksamheten etc.)?
- g) Offentliggörs resultatet av utvärderingarna?
- h) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet erbjuder ni aktivt studenterna att ta del av verksamheterna?
- i) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet nyttjar studenterna verksamheterna?
- j) Resurser – monetärt? Absoluta och relativa siffror?
- k) Har ni egen budget att disponera?
- k) Hur många tjänster, omräknade till heltid, är kopplade till verksamheten?
- k) Vad har personalen på Arbetslivscenter/ Career Center för bakgrund?
- l) Vem står för grundfinansieringen av verksamheten?
- m) Medfinansierare? (länsarbetsnämnd etc.)
- n) Vad har ni för lokaler? Storlek och läge?
- o) Organisation? Permanent verksamhet? Sedan när?

2. Arbetsmarknadsdag

- a) Ja/Nej?
- b) Huvudsaklig målgrupp?
- c) Innehåll?
- d) I vilken utsträckning är Ni arrangör/finansiär alternativt medarrangör/medfinansier?
- e) Organisation? Permanent verksamhet? Sedan när?
- f) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet erbjuder ni aktivt studenterna att ta del av verksamheterna?
- g) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet nyttjar studenterna verksamheterna?
- h) Hur sker utvärdering av arbetsmarknadsdagarna? Av vem initieras den (centrala förvaltningen, er själva etc.)?
- i) Vad får utvärderingen för konsekvenser? (för innehållet i arbetsmarknadsdagarna, omfattningen av arbetsmarknadsdagarna etc.)?

3. Mentorer/coacher/studievägledare

- a) Hur många interna studievägledare finns det? Hur många studenter går det på en studievägledare?
- b) Vad har studievägledarna för bakgrund?
- c) Innehåll i verksamheten gentemot studenterna? (hjälp till självhjälp etc.)?
- d) Hur många externa mentorer/coacher etc. finns det? Varifrån kommer de? Företagsrepresentanter?

- c) Om externa mentorer finns, hur arbetar de gentemot/tillsammans med studenterna? (arbetsplatsintroduktion etc.)?
- d) Frekvens? Hur ofta och i vilken utsträckning sker kontakten med
 - 1) mentorerna/coacherna?
 - 2) studievägledarna?
- e) Är det ett institutionaliserat samarbete som ni har med de externa mentorerna/coacherna? Sedan hur länge?
- f) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet erbjuder ni aktivt studenterna att ta del av verksamheten med mentorer/coacher etc.?
- g) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten, och/eller mot slutet nyttjar studenterna kontakterna med mentorerna/coacherna?
- h) Hur sker utvärdering av verksamheten med mentorerna/coacherna? Av vem initieras den? (centrala förvaltningen, er själva etc.)?
- i) Vad får utvärderingen för konsekvenser? (för innehållet i verksamheten med mentorer/coacher, omfattningen av verksamheten etc.)?
- j) Offentliggörs resultatet av utvärderingarna?

4. Praktik i utbildningen/Examensarbete på extern arbetsplats

- a) Erbjuds studenter som läser fristående kurser praktik/exjobb under utbildningen? Om ja; på vilka kurser erbjuds detta? Motivering till varför eller varför inte?
- b) Finns det en institutions- och/eller fakultetsövergripande hållning i denna fråga?
- c) Erbjuds studenter som läser utbildningsprogram praktik/exjobb under utbildningen? Om ja; på vilka program erbjuds detta? Motivering till varför eller varför inte?
- d) Finns det en institutions- och/eller fakultetsövergripande hållning i denna fråga?
- e) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten och/eller mot slutet erbjuder ni aktivt studenterna att ta del av praktiken/exjobbet?
- f) Under vilken period av studentens utbildning; början, mitten och/eller mot slutet nyttjar studenterna möjligheten till praktik/exjobb?
- g) Hur många arbetar med att knyta kontakter med potentiella praktikplatser? Omräknat till heltidstjänster?
- h) Organisation? Är det ett institutionaliserat samarbete som ni har med praktikplatserna? Sedan hur länge?
- i) Hur sker utvärderingen av praktikverksamheten/exjobbet?
- j) Vad får utvärderingen för konsekvenser för praktikverksamheten/verksamheten med exjobb?
- j) Offentliggörs resultatet av utvärderingarna?

5. Regionala samarbetsfora

- a) I vilka regionala samarbetsfora medverkar ni? (länsarbetsnämnd, koppling till regionala tillväxtavtal etc.)
- b) Sedan hur länge medverkar ni i dessa samarbetsfora? Permanent samarbete?
- c) Vilken verksamhet bedrivs tack vare dessa samarbeten?
- d) I vilka regionala sammanhang anser ni att ni bäst kan fullfölja den tredje uppgiften? Varför?
- e) Vad får samarbetet för konsekvenser?
- f) Hur sker utvärderingen av er medverkan i de regionala samarbetsfora?
- g) Offentliggörs resultatet av utvärderingarna?

6. Övrig studiestödande verksamhet

6.1. Uppföljning av studenter

- a) Genomförs uppföljningar av studenterna efter avslutade studier?
- b) Om ja, till vilka riktar sig uppföljningarna? (studenterna, arbetsgivarna)
- c) Vilka metoder används för att genomföra uppföljningar (enkäter, intervjuer)?
- e) Omfattning? Vilka utbildningar inkluderas alternativt vilka arbetsgivare inkluderas?
- e) Hur många uppföljningar genomförs? (per år, vartannat år etc.)?
- f) Vem initierar uppföljningarna (institutionen, fakulteten, kåren etc.)?
- g) På vilken nivå och av vem genomförs uppföljningarna (institutionen, fakulteten, kåren etc.)?
- h) Vilka frågor behandlas i uppföljningarna?

Ex:

-stämmer utbildningens kvalitet överens med kraven i arbetslivet?

-arbetsmarknadsanknytning, hur många av studenterna har fått arbete efter studierna?

- Hur många har fått kvalificerade tjänster?

Annat?

i) Vad vill man ta reda på genom uppföljningarna? (ex. andel "nöjda kunder", genomströmning av studenter etc.)

j) I vilket syfte används uppföljningarna?

-Till att marknadsföra programmet/utbildningen?

-Till att förbättra innehållet i utbildningen?

Annat?

k) Offentliggörs resultatet av utvärderingarna?

6.2. Annan form av stöd till studenter

a) Vad för slags övrigt studiestöd erbjuds studenterna på Din högskola eller Ditt universitet? ("Spåkverkstad", kurs i studieteknik, etc.)

b) Vilken är den huvudsakliga verksamheten? Relativa siffror?

c) Hur många tjänster, omräknade till heltid, är kopplade till verksamheten?

d) Resurser – monetärt? Absoluta och relativa siffror?

e) Om ej ovanstående information finns sammanfattad; Vilken är din uppskattning av storleken på investeringarna som syftar till att stödja studenter i sina högskolestudier? ("Språkverkstad" etc.) Absoluta och relativa siffror.

f) Vem står för grundfinansieringen av verksamheten?

g) Medfinansiärer? (länsarbetsnämnd etc.)

h) Vad har ni för lokaler? Storlek och läge?

i) Organisation? Permanent verksamhet? Sedan när?

j) Genomförs några utvärderingar av den studiestödjande verksamheten?

k) Offentliggörs resultaten av utvärderingarna?

Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO, är den samlade organisationen för akademiker. Våra 25 självständiga förbund företräder yrkes- och examensgrupper som är verksamma inom hela arbetsmarknaden och även som företagare. Sammanlagt är vi närmare 600 000 medlemmar. SACOs uppgift är att påverka samhällspolitiken så att den stimulerar kunskapstillväxt och en positiv välfärdsutveckling. SACO är en partipolitiskt obunden organisation och vi engagerar oss i frågor som är centrala för att vi ska nå vår vision om ett kunskapssamhälle för alla med hög kunskapsnivå, högt välstånd och stor individuell valfrihet under ansvar. Läs mer om SACO och vad vi tycker i olika frågor på vår webbplats www.saco.se

Sveriges Akademikers Centralorganisation
Box 2206, 103 15 Stockholm • Besöksadress: Lilla Nygatan 14
Tel: 08-613 48 00 • Fax: 08-24 77 01 • E-post: kansli@saco.se • www.saco.se